

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

2 nci Birleşim

3 . 11 . 1977 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	32	6. — Görev ile yurt dışına gidecek olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Cengiz Gökçek'e Devlet Bakanı Sadi Somuncuoğlu'nun vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1144)	55
II. — YOKLAMA	33	7. — Görev ile yurt dışına giden Ticaret Bakanı Ağâh Oktay Güner'e, Gümrük ve Tekel Bakanı Gün Sazak'ın vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1143)	55:56
III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	33:58	8. — Vekâleten yürütülmekte bulunan Millî Savunma Bakanlığında Sosyal Güvenlik Bakanı Turhan Kapanlı'nın Anayasanın 102 nci maddesi gereğince atanmasının uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1145)	56
1. — Antalya Üyesi Reşat Oğuz ve arkadaşlarının «Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü» konusunda bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/5)	33:54	9. — Vekâleten yürütülmekte bulunan Gençlik ve Spor Bakanlığında Devlet Bakanı Ali Şevki Ereğ'in Anayasanın 102 nci maddesi gereğince atanmasının uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1146)	56
2. — Erzurum Üyesi Sakıp Hatunoğlu'nun, İdare Amirliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/313)	54	10. — Sosyal Güvenlik Bakanı Turhan Kapanlı'nın Millî Savunma Bakanlığında atanması	
3. — Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim.	54		
4. — Başkanlık Divanında açık bulunan üyeliklere seçim.	54:55		
5. — Su ürünleri ile meşgul olan kooperatifler ve su ürünleri üretimi bölgelerinde kiracı durumunda bulunanlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun çalışma süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1149, 10/37)	55		

	Sayfa
ile boşalan Sosyal Güvenlik Bakanlığına, Bayındırlık Bakanı Selâhattin Kılıç'ın vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1148)	56
11. — Devlet Bakanı Ali Şevki Ereğ'in, Gençlik ve Spor Bakanlığına atanması ile boşalan Devlet Bakanlığına, Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ'in vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1147)	56
12. — C. H. P. Grup Başkanlığının, Gruplarının görev bölümüne dair tezkeresi. (1/1151)	56
13. — A. P. Grup Başkanlığının, Gruplarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1158)	56:57
14. — Milli Birlik Grubu Başkanlığının, Gruplarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1138)	57
15. — Cumhurbaşkanınca Seçilen Üyeler Grubu Başkanlığının, Gruplarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1150)	57
16. — Lice'de depremde sonra yapılan konutlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonda açık bulunan Kâtip Üyeliğe Ahmet Karayığit'in seçilmiş olduğuna dair tezkeresi. (3/1141, 10/42)	57
17. — Geri kalmış bölgelerin sorunlarını ayrıntıları ile belirlemek üzere kurulan Araş-	

	Sayfa
tırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonlarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1159, 10/36)	57
18. — Hapishane ve tevkifhanelerin durumu hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonlarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1142, 10/39)	57:58
19. — Traktör satışları konusunda kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonlarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1140, 10/54)	58
20. — Yabancı devletler ve milletlerarası kurullarla yapılan anlaşmalara dair kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonlarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1139, 10/43)	58
IV. — SORULAR VE CEVAPLAR	59:60
A) Yazılı Sorular ve Cevapları	59:60
1. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, Elâzığ, İzzetpaşa Camiine gönderilen hâllara dair soru önergesi ve Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre'nin yazılı cevabı. (7/675)	59
2. — Cumhuriyet Senatosu Sakarya Üyesi Hasan Fehmi Güneş'in, Yüksek İslâm Enstitülerine dair soru önergesi ve Milli Eğitim Bakanı Nahit Mentese'nin yazılı cevabı. (7/785)	59:60

I. — GEÇEN TUFANAK ÖZETİ

Başkan Sırrı Atalay, yeni yasama çalışmaları nedeniyle Cumhuriyet Senatosu üyelerine başarı dileğinde bulundu.

Danışma Kurulunun, Başkanlık Divanı seçimiyle ilgili 28 . 10 . 1977 tarih ve 5 sayılı kararı onaylandı.

Başkanvekili Mehmet Ünal'dı,
Başkanvekili Osman Salihoğlu,
Divan Üyesi Mehmet Erdem,
Divan Üyesi Mehmet Kılıç'ın;

Başkanlık Divanı üyeliklerinden çekildiklerine dair önergeleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

3 . 11 . 1977 Perşembe günü saat 15.00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 17.30'da son verildi.

Divan Üyesi
Başkan Afyonkarahisar
Sırrı Atalay Mustafa Çelik

Divan Üyesi
Bilecik
Mehmet Erdem

SORULAR

Yazılı Sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'ın, Tuz istihsalinin artırılmasına dair yazılı soru önergesi, Gümrük ve Tekel Bakanlığına gönderilmiştir. (7/805)

2. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'ın, Türkiye'de serbest liman ve bölgeler kurulması için ne gibi çalışmalar ya-

pıldığına dair yazılı soru önergesi, Gümrük ve Tekel Bakanlığına gönderilmiştir. (7/806)

3. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız'ın, Van felâketzedelerine dair yazılı soru önergesi, İmar ve İskân Bakanlığına gönderilmiştir. (7/807)

4. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Münir Daldal'ın, otopark yönetmeliğine dair yazılı soru önergesi, İmar ve İskân Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/808)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15.00

BAŞKAN : Sırrı Atalay

DİVAN ÜYELERİ : Hüsamettin Çelebi (Cumhurbaşkanınca S. Ü.), Mustafa Çelik (Afyonkarahisar)

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır, ikinci Birleşimi açıyorum.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Antalya Üyesi Reşat Oğuz ve arkadaşlarının «Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü» konusunda bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/5)

BAŞKAN — Gündeme geçmeden önce Başkanlık Divanının 2 Kasım 1977 tarihli 1 sayılı kararının özeti arz etmek isterim.

Başkanlık Divanı bugünkü Birleşimde gündem dışı konuşmalar hususunda söz verilmemesini karar altına almıştır, bildiririm.

Gündemle ilgili önergeyi okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

3 . 11 . 1977 tarihli Birleşimdeki gündemde bulunan «Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü» konusundaki genel görüşme önergesinin bütün işlerden öncelikle görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

C. H. P. Cumhuriyet Senatosu Grup Başkanvekilleri
Erdoğan Bakkalbaş H. Fehmi Güneş

BAŞKAN — Önergeyi dinlediniz. Can güvenliği ile ilgili Cumhuriyet Senatosunda genel görüşme isteği vardır. İçtüzüğü'nün 127 ve 128 nci maddeleri gereğince işlem yapılmak üzere, Başkanlıkta bulunan bu işlemin, gündemde bulunan diğer bütün işlerden önce görüşülmesi hususu vardır.

Bunu oylamadan önce, Divanda açık bulunan yerlere seçim yapılmak üzere, önerge kabul edildiği takdirde, genel görüşme sonunda bu seçimler yapılacağı için, sayın üyelerden çoğunluğu sağlamak üzere Genel Kurul toplantısında devamlı olarak bulunmalarını ayrıca rica edeceğim.

Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel görüşme talebinde bulunmak için yazılmış önergeyi okutuyorum ve 128 nci madde gereğince işlem yapacağım.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Ulusumuz, cephe hükümetlerinin kuruluşundan bu yana giderek yoğunlaşan bunalımlı bir döneme girmiştir. Bunalım, aşama aşama yoğunlaşıp yaygınlaşarak, Devletin tüm kurumlarını kapsamıştır. Başta Parlamento olmak üzere, yürütme ve yargı organları görevlerini yapmada, hukukun üstünlüğünü sağlamada güçlük çekmeye başlamıştır. Çözümü gereken pek çok sorun Parlamentonun gündeminde beklerken, Hükümet ve Hükümeti oluşturan partiler, Meclislerin çalışmaması için ellerinden geleni yapmıştır.

Dünyanın hiç bir yerinde, hiç bir demokratik ülkede bizim Meclislerin içine düştüğü durum görülmemiştir. Yasama ve denetleme organı, bir nevi askıya alınmıştır.

5 Haziran seçimlerinden Birinci Cephe Hükümetinin yarattığı tikanıklığı açma amaçlanmıştır. Oysa seçimlerden sonra sorunlar daha da artmış ve daha çok ağırlaşmıştır. İkinci Cephe Hükümeti daha başlangıçta birincisini aratır duruma gelmiştir.

Anayasal kurumlar işlerliğini ve olaylar karşısında etkinliğini gösteremez duruma gelmiştir. Halk olaylar ve olanlar karşısında şaşkın ve perişandır.

Devlet, cephe hükümetlerinin elinde ciddi sarsıntılar geçirmektedir. Can ve mal güvenliği kalmamıştır. Öğrenim özgürlüğü, iş güvencesi ve verimliliği temelden sarsılmıştır. Kamu kuruluşlarına meslekle ve işle ilgisi olmayan kimseler hâkim olmaya başlamıştır. Böyleleri için iş değil dava önemlidir. İşe alınmada öğrenim değil, parti kadrolarındaki rütbe esastır, kadrolaşma ve giderek Devleti ele geçirme amaçtır.

Tüm bunlar Hükümete Anayasa dışı bir görünüm vermektedir.

Ulusal güvenliğimiz içte ve dışta önemli ölçüde sarsılmıştır. Devletin saygınlığı önemli yaralar almaya başlamıştır. Ulusal ekonomi çökmüş, dizginleri yabancıların eline verilmiştir.

Cinayet haberi almadığımız gün yoktur. Olay olayı, ölüm ölümü izliyor. Ülkeye yasalar değil; zor, baskı ve kaba kuvvet egemen.

Kısacası; ülke, cephe politikasının elinde bunalımdan bunalıma sürükleniyor.

İşte böyle bir dönemde Parlamento susturulmak istenmektedir.

Halk, Hükümetten önce bizden yoğunlaşan sorunların ele alınmasını ve çözümünü beklemektedir. Bizce, olaylardan ve olanlardan Hükümet kadar, böyle bir Hükümeti denetlemeyen Parlamento da sorumludur.

Bu nedenle biz, ivedi çözüm beklediğine inandığımız can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü konusunda Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 127 nci ve takip eden maddeleri uyarınca genel görüşme açılmasını öneriyoruz.

Gereğini saygı ile rica ederiz.

Antalya	Erzincan
Reşat Oğuz	Niyazi Ünsal
Sakarya	Burdur
H. Fehmi Güneş	Ekrem Kabay
Sivas	Adıyaman
Hüseyin Öztürk	Yusuf Çetin
Manisa	Konya
M. Teyfik Elmasyazar	Erdoğan Bakkalbaş
Adana	
Hayri Öner	

BAŞKAN — İçtüzük gereğince evvelâ önerge sahiplerinden birine sonra İçtüzükteki sıraya göre leh-te ve aleyhte birer sayın üyeye söz verdikten sonra önergeyi işaret oylarımıza sunacağım.

Önerge sahiplerinden kim konuşacak efendim? Sayın Ünsal buyurun.

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Sayın Başkan leh-te söz istiyorum.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan ben de aleyhte söz istiyorum.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan, sayın senatörler;

Önergemizle ülkemizin içinde bulunduğu bunalımlı dönemin bir kesitini Senato gündemine getirmek istedik. Sanıyoruz, hiç birimiz bilerek, isteyerek, ve içine sindirerek Türkiye'nin bugünkü durumuna bunalımsız diyemez, Cephe Hükümetinin elinde geleceğimizi aydınlık göremez ve güvencede sayamaz. Nedenlerini çoğunuz biliyorsunuz, yaşıyorsunuz, duyuyorsunuz. Biz de yeri geldiğinde bu nedenlere teker teker değineceğiz. Topladığımız bilgi ve belgeleri bilgilerinize sunacağız.

Cephe Hükümetleri döneminde çok şey bozulmuş, çok şey amacından sapmıştır. Öncelikle ve özellikle konumuz olan can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü temelinden sarsılmıştır. Yaşamın her kesimine korku, telâş ve terör hâkim olmaya başlamıştır. Kamu kuruluşları, işyerleri, okullar, anayasal kuruluşlar; kısacası yaşamımız bir karanlık içindedir. İstedik ki, bunları burada görüşelim ve Türkiye'de süren bu düzenin adını bu görüşmeyi yaptıktan sonra hep beraber yeniden koyalım.

Bize göre olayları Hükümet doğal sayabilir, hatı-
ta biraz daha sürmesini, biraz daha çoğalıp büyüme-
sini isteyebilir; ama hükümetlerin bu tutumuna ana-
yasal kuruluşlar uzun süre seyirci kalmaz. Halk,
hükümetlerin sürdürdüğü bu tutuma uzun süre kat-
lanamaz.

Cephe Hükümetlerinin sürdürdüğü tutum halkın
dayanma noktasını aşmıştır. Halkın can, mal güven-
liği kalmamış, okuma özgürlüğü, iş güvencesi elin-
den alınmış, Hükümet Anayasa dışı bir görünüm içi-
ne düşmüştür. 5 Hazirandan önce kurtuluşu erken
seçimde arayan halk, ikinci bir Cephe Hükümetiyle
karşılaşınca daha büyük mutsuzluğa düşmüştür. Bu
dönemde Parlamentonun çalışması, yasama ve de-
netleme işinin bir bakıma askıya alınması işi daha
çok ağırlaştırmıştır. Hükümet denetimden kaçmak
için elinden geleni yapmıştır ve yapmaktadır.

Bugün karşımızda halkına can güvenliği verme-
yan, veremeyen, öğrencisine okuma özgürlüğü sağla-
yamayan bir Hükümet vardır. Hükümet can güven-
liğini sağlamada Devlet güçlerini değil, yasa dışı güc-
leri kullanıyor. Okullar, yurtlar, kamu kurumları ve
bakanlıklar ne olduğu bilinmeyen birtakım zorbala-
rın elindedir. Okula girmek, yurtlarda kalmak, iş bul-
mak, bulduğu işte tutunmak yasa dışı bu güçlerin
elindedir. Orta Doğu Üniversitesi bu yöntemle ka-
patılmıştır, bu yöntemle işlemez ve çalışmaz duruma
getirilmiştir.

Hasan Tan'ın rektörlüğe getirildiği 13 Şubat 1977
gününden sonra bu üniversitede öğretim yapılamamış-
tır. Hasan Tan bir çırpıda bu okula 650 koman-
doyu işçi olarak almıştır. Bunlar okulda pek çok
olay yapmış, 19 öğretim üyesini ve görevlisini döv-
müş, tehdit etmiş, evine ve işyerlerine patlayıcı mad-
de atmış, altı olay ölümlerle sonuçlanmış, her olayda
bunlar vurucu güç olarak, yıldırıcı, caydırıcı kuvvet
olarak kullanılmıştır. Elimdeki şu belgede sıralanan
19 olayın hiç birinde öğrenci yoktur. Orta Doğu Üni-
versitesine işçi adıyla alınan komandolarla öğretim
görevlisi veya öğretim üyesi vardır; yani komando-
larla öğretim üyeleri, öğretim görevlileri Orta Doğu
Üniversitesinde 1977 Şubatından sonra karşı karşıya
getirilmiştir. Bunların çoğu üniversiteye sözleşmeli
personel olarak alınmıştır. Sözleşmeye büyük paralar
konmuştur. Sadece birini bilginize sunmak istiyorum:
Kâmil Kutlubay, Hasan Tan'ın Hukuk Danışmanı,
22 - 23 Nisan günü M.H.P. Genel İdare Kurulu üye-
liğine seçilen biri.

Sadece burası değil; her yer, her okul, her yurt,
işyerleri bu yöntemle sindirilmiş, susturulmuş.

İşte Ankara Teknik Yüksek Öğretmen Okulu.
Elimde iki dosya var. Belgelerini sıralanmış öğrenci-
ler. Akıl alacak gibi değil. Öğrenciler, bu dosyalardaki
belgelere göre başvurmadık yer bırakmamışlar; ama
hiçbirinden nedense yanıt gelmemiş kendilerine. Okul
yönetimine başvurmuşlar yanıt yok, Bakanlığa baş-
vurmuşlar yanıt yok, Cumhurbaşkanına ve Başbaka-
na başvurmuşlar, Meclis Başkanına başvurmuşlar, Se-
nato Başkanlığına başvurmuşlar, Yenimahalle C. Sav-
cılığına başvurmuşlar yanıt yok. Anlayacağınız, çal-
madık kapı bırakmamışlar. Çaldıkları her kapı, mü-
racaat ettikleri her yer nedense bu dönemde susmuş,
öğrencilerin yandığı, şikâyet ettiği konulara yanıt ver-
memiş.

Elimdeki belgelerin hemen hepsine Ankara Tek-
nik Yüksek Öğretmen Okulundaki olayların hepsine
tanık ve sanık durumunda olanların isimleri yazıl-
mış. Tanık durumunda olanların çoğu öğretmen, öğ-
retim üyesi. Ayrıca doktor raporu ve diğer bilgi ve
belgeler de eklenmiş. Can güvenliklerinin olmadığı,
bir grup öğrencilerin kendilerini okula bırakmadığı,
para topladığı yazılmış; ama nedense demin say-
dığım makamlardan hiçbirisi bu okuldaki soruna bir
çözüm getirmemiş ya da getirememiş.

Şimdi size bu okuldaki bir olayın özetini vermek
istiyorum :

Konuşma iki öğrenci arasında geçmektedir. Bakı-
mız ne diyor biri diğerine :

«— Siz bu okula niçin geliyorsunuz?..»

— Okumak için.

— Sen bu okulda okuma iznini kimden aldın?..»

«— Okumak anayasal hakkımdır benim.» diyor
diğeri.

«— Anayasa ne oluyormuş? Bu okulda okuma
hakkını ancak bizim iznimizle kazanabilirsin. Sana
son defa ihtar ediyoruz; saat 12.30'a kadar okulu
terket. İkinci kez gelmeden önce bir tabutçuya uğra,
kendine bir tabut ısmarla.»

Yine ayın okuldan okula bırakılmayan bir başka
öğrenci, Albay rütbesindeki öğrenci, Bahtiyar Er ile
şöyle konuşuyor :

«— Ben okula devam etmek istiyorum.

— Edemezsin.

— Niçin?..»

— Biz öyle istiyoruz.

— İyi ama, bugüne kadar okula devam edebilmek
için para topladınız, para verdik, dergi sattınız, dergi

aldım, dersten çıkardım ve zorla yürüyüşe, eylemlere katıl dediniz katıldım.»

Bahçiyar Er, bu konuşma sonunda yumuşar ve şu teklifte bulunur :

«Öyleyse al şu kitabı oku, 15 gün sonra lokalde bir konferans ver, beğenilirse yine seni okula alalım.» Belgesi burada bu konuşmanın.

Bu olay Yenimahalle C. Savcılığına bildirilmiş. Tanıkları arasında dokuz öğretmen adı var; yani olayın yalanlanacak yanı yoktur.

Şimdi, böyle bir durumda bu okula Cumhuriyet okulu diyebilir miyiz, Anayasadan, hak ve hukuktan ve Cumhuriyetin varlığından Türkiye'de söz edebilir miyiz sayın senatorler?.. Halkın mutluluğu için yemin ettiğimize ve onun mutluluğu için çalıştımıza, bu durumlara düşen öğrencilere hakkı inandırabilir miyiz?..

Okulların yönetimi bugün bir avuç zorbanın elindedir. Anayasa; açık, kesin, söz götürmez biçimde bu Hükümet, bu İktidar tarafından rafa kaldırılmıştır. Bir partinin faşist doktrini uygulanmaya başlanmıştır. Devlet, adım adım, gün gün işgal ediliyor. Yakında Köşkteki kapıcılar, odacılar, aşçılar ve tüm görevliler aynı yöntemlerle değiştirilirse buna şaşmayalım.

İşte elimde belgesi, burada listeleri. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında ömrünü o işe vermiş doktorlar, tüm mesleğinin adamı insanlar işinden atılmış, sağa sola sürülmüş, sağt merkez örgütüne, Bakanlığa sahte, (evet yanlış söylemedim) tümü sahte belgelerle bir ay içinde tam 120 komando alınmıştır.

Şimdi, bu Bakanlığın koridorlarından her an bir saldırıya hazır, ısrırgan, kin ve nefret dolu bakışlar içinden geçersiniz. Kim bunlar, bu Bakanlığın koridorlarında bu tavır içinde duranlar kim?.. Kırıkkale'den, Sivas Sağlık Müdürlüğünden, Çorum Sağlık Müdürlüğünden, Devlet İstatistik Enstitüsünden, Toprak ve Tarım Müsteşarlığından sahte sınav belgesi olarak geçen ülkücü saldırganlar... Bunların sayısı şimdilik 120. Aynı Bakanlıkta pek yakında 25 bine çıkacak. Cephe kahramanı Sayın Demirel işte bu koşullarla hükümet kurabiliyor; «25 bin kadro Sağlık Bakanlığına verirsen, seninle koalisyona varım.» diyorlar. Yakında veriyor 25 bin kadro. Hayırlı olsun; ama şunu iyi bilsin ki, biz de kurtaramayacağız Demirel'in gövdesini bu komandoların elinden; devam etsin, versin verebildiği kadar.

Söz buraya gelmişken bir konuyu daha açıklamak isterim. Önergemizde, «İş güvencesi ve verimliliği kal-

mamıştır.» diyoruz. Sağlık Bakanlığında işe alınan 120 kişi, gerçekten iş gereksinimi olarak alınmamıştır. Eğer böyle olsa, aynı Bakanlıktan bir ay içinde 17 personel Doğu illerine sürülmezdi. Bu 17 kişi, göğsüne silâh dayanarak Bakanlıktan çıkarılmıştır. 120 kişinin nerelere gittiği ve adları tümünün tek tek bu elimdeki belgede yazılıdır ve nerelerden belge getirerek işe alınanları da, getirdiği sahte belgeler de burada elimizdedir.

Sınav açmışlar; Kırıkkale Belediye Başkanlığı, Çorum Sağlık Müdürlüğü, Sivas Sağlık Müdürlüğü sınav açmış, kazanmış. Oradan «Sınavı kazanmıştır.» diye buralara gönderdiği kimselerin çoğunun ilkökul mezuru bile olmadığı biliniyor, belgelidir.

Elâzığ'da, Divriği'de, Aşkale'de, Ümraniye'de, Maraş'ta, Antep'te, Malatya'da ve şu geçirdiğimiz gün Pertek'te halkın üzerine ölüm kusan Hükümet, Devleti böyle böyle parselliyor, böyle böyle Devletin ele geçmesini, faşizmin ülkeye yerleşmesini, oturmasını sağlıyor.

Sayın senatorler;

Ümraniye'de halkın üzerine sürülen panzerler geçişimiz ve geleceğimiz için yüzkarasıdır. Uluslararası görüşmelere konu olacak ölçüde ağır ve adi bir suçtur. Kadın ve çocuklar üstüne, çalılıklar üstüne sürer gibi panzer sürülüyor, dozer sürülüyor. Göğsünü konusuna siper eden on bin yurttaşımız böyle öldürülüyor, böyle eziliyor.

Elâzığ'da aynı ölçüde kadınlara ve çocuklara saldırlıyor. Okulları, işyerleri böyle böyle kapatılıyor. Neden, niçin?.. Kendi kadrolarına yer açmak için, kendi görüşlerini paylaşmayanları yıldırma, sindirmek için.

Elimde yeni bir belge; TUM - DER'den, ekinde 27 belge var. Cumhurbaşkanına, Başbakanına, bakanlara, Meclis ve Senato Başkanlarına, parti başkanlarına ve Cumhuriyet savcılıklarına yazılmış. Tümünün içeriği; adam dövme, yaralama, tehdit ve ölüm, para isteme ve toplama. Ne işlem gördüğünü bilmeyiz. TUM - DER'in bu belgelerde üzerinde durduğu, belgediği ve isim verdiği kimseler ülkücü komandolar. Hani Devlet Güvenlik Kuvvetlerinin yardımcısı olanlar vardı ya işte onlar...

Diğer belge Tüm Mimar ve Mühendisler Birliğinden. Dövülen, yaralanan, bıçaklanan, öldürülen mühendislerin isimlerini sıralamış, aynı bilgileri veriyor. Oylara aynı teşhisler konuyor. Faşist tirmanışın nerelerden ve nasıl kaynaklandığı açıklamıyor, belgeleiyor.

Bir başka belge Türk - İş'ten. Türkiye ortamını bir muhtıra ile gündeme getiriyor. Ekonomiden can güvenliğine, can güvenliğinden iş güvencesine, iş güvencesinden tüm özgürlüklere uzatıyor işi. Bir bekle-yiş içinde o da. Parmak bastığı sorunların ne denli ele alınacağını hep beraber göreceğiz.

Büyük öğretmen örgütü olan TÖB - DER'den gelen belge, öğretmen düşmanlığının, okuyan ve okutan kıyımının söz götürmez bir kanıtı. TÖB - DER her şeyi bir yana itmiş, dava dosyalarını, sayılarını ve sonuçlarını konuşurmuş. MC döneminde TÖB - DER tarafından üyeleri için açılan dava sayısı 3 426. Konuyu değerlendirmeniz için bir başka sayıyı vermek istiyorum : TÖB - DER'in kuruluşundan Birinci MC'nin işe başlamasına kadar açılan dava sayısı ise 740'tur. MC döneminde bir anda iş hız kazanıyor ve 3 426'ya ulaşıyor. Bu davalardan sonuçlanan 610, iptal edilen MC işlemi 541. Yani, 610 davadan 541'ini iptal etmiş, reddedilen ise sadece 69.

Cephe Hükümetinin öğretmen kıyımındaki hızını göstermek için dava sayısını bir başka deneye daha almak istiyorum.

TÖB - DER'in kuruluşundan 20 Mayıs 1976'ya kadar açılan dava sayısı 1 732. 20 Mayıs 1976'dan 15 Nisan 1977'ye kadar açılan dava sayısı; yani 11 aylık bir sürede açılan dava sayısı ise 1 254'tür. Yine 15 Nisan 1977'den 15 . 10 . 1977'ye; yani şu geçtiğimiz aya kadar olan sürede açılan dava sayısı ise 616'dır. Cephe döneminde toplam 1 344 adet yürütmeyi durdurma kararı alınmıştır. Bunlar sadece TÖB - DER'in açtığı davalarla ilgilidir, bu davanın 102'si Gazi Eğitim Enstitüsü öğretmenlerine aittir.

Sayın senatörler;

Bir iktidar düşünün; yaptığı işlemler için sadece bir kuruluş 4 bin dava açmış, 1 344 işlemini durdurmuş, bir o kadarını iptal ettirmiş, sayısız öğretmene tazminat ödeme durumunda kalmış, bir yüksekokuldan 102 öğretmen almış, 102'si de bu işlemi iptal ettirmiş. Buna iktidar denmez, buna devlet yönetimi, daha açık deyimiyse devlet denmez.

Bu nedenle, bu iktidarın adını koyalım dedik, bu gidişin adını koyalım dedik. Savaşta mıyız, barışta mıyız?.. Bunu anlamak istiyoruz.

Gelen TÖB - DER belgesinin ekinde bir liste var. Cephe döneminde öldürülen, yaralanıp sakat bırakılan 71 öğretmenin kimliğini veriyor. Verilen bilgide, öğretmenleri öldüren, döven, yaralayan suçlular arasında halktan kimse yoktur. Tümü ülkücü komandoların adını taşıyor, tümü bu gruptan.

Aynı konu TİM DER'den geliyor. Görevden alınan 150 ilköğretim müfettişinin acı öyküsünü veriyor. Eğitim işini denetleyen görevliler olarak, onların da yakındığı konu, can güvenliğinin ve öğrenim özgürlüğünün kalmayıdır. Eğitim işini, okullarımızı denetleyenlerin yakındığı, belgelediği konu bu.

İlginç belgeler demetinden biri de Halkevleri Başkanlığından; olayların nedenlerini, sorumlularını, çözüm yollarını ele aldıktan sonra Halkevleri şube ve üyelerinin uğradığı saldırıların dökümünü yapıyor. Ölen ve yaralanan üyelerinin kimliklerini veriyor. Halkevlerine saldırıların arasında da halktan birinin adı geçmiyor. Hep ülkücü komandolar, şartlanmış gençler.

Belgeler içerisinde değişik bir dosya daha var; Senato adına öğrenci olaylarını inceleyen Komisyon hazırlamış. Dosyanın içeriğini ele alacak değiliz. Sadece önemli bulduğumuz bir bilgiyi şimdiden dikkatinize sunmak istiyorum.

Öğrenci olayları ile ilgili bilgiyi bir komisyon önplanda Milli Eğitim Bakanlığında almak ister. En azından bu Bakanlığın kendilerine yardımcı olması beklenir; ama öğrendiğimizde böyle bir durum olmadığını görüyoruz. Komisyon Başkanı defalarca yazı yazmış, görüşme istemiş, bu konularda ne düşündüğü sorulmak istenmiş; zamanın Milli Eğitim Bakanı buna yanaşmamış. «Size bilgi veremem, siz beni sorguya çekemezsiniz.» demiş. Yalnız Bakan Erdem değil, Başbakan Süleyman Demirel de aynı yolu seçmiş; o da Komisyona bilgi vermek istememiş. Daha doğrusu muhatap olarak kabul etmemiş. Yüce Senato adına görev yapan Komisyon, böylece Başbakan ve Bakan tarafından tanınmıyor. Bunun üzerinde durmalıyız. Aynı işi İçişleri Bakanı da yapmıştır. Okulları savaş alanına çeviren Bakan yetkili bir Komisyona bilgi vermiyor. Neden?.. Nedenlerini bu görüşme açıldığı zaman sayacağız.

Son iki senede 40 000'den fazla öğrenci okuma olanağını kaybetmiştir. 13 000 öğrenci can güvenliği nedeniyle belgelenmiştir. Öğretmen liseleri, eğitim enstitüleri faşist yuvaları halindedir şu anda. Bu durumlarda, okumak isteyen, düşünen ve insanca davranmak isteyen kimse kalmamıştır okullarda. Sivas - Yıldızeli İlköğretmen Okulundan 200'e yakın (Sadece bir öğretmen lisesinden) öğrenci can güvenliği kalmadığı için bu sene okuldan ayrılmak zorunda kalmıştır. Bolu Öğretmen Lisesi böyledir, Düziçi Öğretmen Lisesi böyledir, Ortaklar böyledir.

Bugün okullarımızda, Atatürk'ün değiştirdiği, çağdaşlaştırdığı, karşı çıktığı, eski ne varsa, o yeniden gündemdedir. Bu tutuma karşı çıkan, eleştiren, karşı devrimci görüşlere katılmayan ne kadar öğrenci, ne kadar öğretmen varsa teker teker okullarından atılmıştır. Bunlar dövülmüştür, tehdit edilmiştir, işkenceye maruz bırakılmışlardır. Veremeyecekleri ölçüde kendilerinden para istenmiştir ve alınmıştır. Karşı oldukları düşünceleri taşıyan kitap ve dergileri okumaları istenmiştir ve ne yapıp edip okuldan bunlar atılmışlardır. Bir araştırmamıza göre bunların sayıları 40 000'inin üstündedir.

Yatılılık, burs alma ve tasdiknameli olarak okuldan ayrılan öğrenci sayısı ise 90 000'inin üstündedir.

Bunların belgeleri, görüşme açıldığı zaman bir bir sayılacaktır. Kıyılan öğretmenin ve öğrencinin dökümü yapılacaktır burada. Ölüm listeleri, bir utanç belgesi olarak bu şaibeli İktidarın boynuna asılacaktır.

Bir uyutma ve unutturma dönemindeyiz sayın senatörler. Lockheed yolsuzluğu tüm dünyada aydınlandı; tüm dünya, suçluları yargıç önüne çıkardı. Biz de bu yolsuzluk uyuyor; sunta dosyaları, mobilya dosyaları, birader - yeğen dosyaları, teşvik belgesi, tahsis dosyaları uyuyor, cinayet dosyaları uyuyor. Erzurum'da Doçent Orhan Yavuz'un durumu unutuldu. Sayısı 700'ü bulan siyasi cinayetin suçluları bulunamadı. Bir karanlığın içine iniyor Türkiye.

Seçimlerden önce Demirel Mecliste yaptığı bir konuşmada; «Bunların hesabını benden sormayanlar namerttir.» dedi. Bunların hesabını sormak bizim vazifemizdir, görevimizdir, hakkımızdır. Sormazsak, vazifemizi yapmazsak, dediğini kabul ederiz; ama bu hesapları Demirel'den, Demirel'in Grubuyla soracağız. Çoğulcu demokrasinin gereği budur. O halde, bu suçların hesabını sormada Demirel'in Grubu bizimle beraber olmazsa, aynı konularda söylenmiş sözler, onlar için de söylenmiş sayılır. Grupuna, «Muhalefet benim için, yakınlarım için, Kabinem için böyle böyle diyor. İşi aydınığa çıkarmak için kendilerine yardım edin, Meclisi toplayın, komisyonları çalıştırın, Meclisin Başkanını seçin, bir an önce bunlar aydınlansın.» demiyen Demirel de namerttir.

Dört aydır Meclis Başkanını seçtirmeyeceksin, Meclisi çalıştırmayacaksın, komisyonlara üyelerini göndermeyeceksin, kalkıp bize, «Hesabını sormazsanız namertsiniz.» diyeceksiniz. Bu olsa olsa, Demirel mantığında olur. Bu mantığın sahiplerini yakın tarihimizde çok gördük, yine göreceğiz; ama er geç bu düşüncenin sahiplerinden hesap soracağız. Önergeyi bu nedenle verdik.

Analar babalar kan ağlıyor. Her gün bir ilimize birkaç genci tabutlar içinde gönderiyoruz sayın senatörler.

Biz cephe döneminin tanınımı yaparken, yasa dışı durumunu sergilerken, belli olaylardan ve belli bilgilerden hareket ediyoruz. Görüşme açıldığında da öyle yapacağız.

Bakınız elimde bir Gaziantep dosyası var. İleride bilgimize bu dosyayı tamamıyla sunacağız; ama şimdiden bir sayfama yazılan size okumak istiyorum. Okuyacağım mektup, Gaziantep Millî Eğitim Müdürü Mustafa Yıldırım'ın. Son bölümünü okuyorum :

«Adana'ya... Sizlere layık milletvekili olmaya kararlıyım. Gaziantep, aşırı sokun yerleştiği bir ilimiz. Ben okullardan söküp atacağım bunları. Son 15 gün içinde; yani ben geldikten sonra okullar açıldı. 10 öğretmeni görevden aldık. 80 öğrenciyi kovduk. Devam ediyoruz. 180 öğretmenin durumu Bakanlıkta. Bir başka 80'in kararnameleleri başka illere tanzim edilmiş. Martta milliyetçi çok sayıda Şubat mezunlarından Antep'e alacağım. Elbette bu güzel yurt parçası kurtarılacaktır.» Bu Millî Eğitim Müdürünün el yazısıyla bir delegesine yazdığı mektuptan bir alıntıdır. Mektup, delegelere mektup yazılan Tanrı'ya emanet ederek bitiyor.

Sarıyorum Gaziantep'i Fransızlara karşı savunan Antep'li Şahin bile Antep'i kurtaracağımı bu denli keskin söylememiştir, söyleyememiştir. Antep kurtarılıyor. Kimden?.. Kendi görüşlerini paylaşmayan öğretmen ve öğrencilerden.

Sayın senatörler;

Bu mektubu yazan adamın elinde öğrenim, özgürlük içinde nasıl sürer?.. Adam açık açık, «Attım, kovdum, atacağım, kovacağım, temizleyeceğim» diyor. Örfi idare mi var Türkiye'de, bunu anlamak istiyoruz? Bir örfi idare kumandanı ağzıyla konuşuyor.

Şimdi bu ortamda; yani böyle bir Millî Eğitim Müdürünün yarattığı ortamda veya elinde, idaresinde; öğrenci hakkını ararsa, öğretmen, «Böyle şey olmaz» derse, haksız mıdır?

Sayın Başkan;

Özür dileyerek sizden bir konuyu anlamak istiyorum. Bir süredir bu Senatoda alışık olmadığımız bir durumla karşılaşılıyor. Bakanlar, Bakanlıklarıyla ilgili görüşmeleri Bakanlıklarında mı sürdürüyorlar, yoksa Senato toplantısında mı? Bu en azından, burada yapılan görüşmelere bir saygısızlıktır. Lütfen üyeyi bu konuda ikaz ediniz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Emir veriyor, yapınız Sayın Başkan.

BAŞKAN — Siz devam edin.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ben bu müdüre çok görmüyorum. Böyle Hükümetin böyle müdürü, böyle bakanın böyle müdürü olur işte...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Sataşma, kendi konuşmanı yap beyefendi.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ben sataşmıyorum.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Ne istiyorsun milletten?.. İsterse dinler, isterse dinlemez.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Burada gürültü yapılmaz. Bir Bakan gelip de burada gürültü yapamaz.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Saçmalıyorsun.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bakan, Bakanlığıyla ilgili şeyleri görüşecekse, çıkar dışarıda görüşür.

BAŞKAN — Sayın Kara, Sayın Ünsal...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Saçmalama. Bakan saçma dinlemeye mecbur değildir, kimse saçma dinlemeye mecbur değildir.

MEHMET TEVFİK ELMASYAZAR (Manisa) — Ne konuşuyorsun, ne diyorsun?.. Otur yerine.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sen konuşma. Kendi cevap versin, sen sus.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Sen konuşma.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bakan, Senatunun huzurunu kaçırılmaz, bu Senatoya saygısızlıktır.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Ayıptır senin yaptığın, saygısızlıktır. Hakaret ediyorsun her zaman, haddini bil.

BAŞKAN — Sayın Kara, rica edeyim.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sabahtan beri sabrediyoruz.

BAŞKAN — Sayın Ünsal...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan, üyenin biri kalkıp, biri yanına oturuyor. Burası görüşme salonu mu?

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Bu kürsü senin babanın malı değildir. Her zaman aynı şeyi yapıyorsun.

BAŞKAN — Sayın Kara, rica edeyim.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Sabırla dinliyoruz Sayın Başkan. Başbakana hakaret ediyor, Bakana tecavüz ediyor, Grupa tecavüz ediyor.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Başbakanın söylediği sözü söylüyoruz biz. Kendi sözümlerimiz değil, Başbakanın kendi kelimesini kullanıyorum ben.

BAŞKAN — Sayın Ünsal, lütfen sakın olun. Konuşmanızı yapın, üyelere hitap etmeyin ve üyelerin sözünüzü kesmesine sebep olmayın.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Nedir bu?.. Terbiye yok, bir şey yok.

BAŞKAN — Sayın Kara, müdahale etmeyin lütfen, rica edeyim.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Emreder-siniz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Devam edin Sayın Ünsal.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İşte Tunceli Eğitim Enstitüsü kapalı, Öğretmen Lisesi kapalı, diğer lise kapalı. Neden?.. Nedeni belli : Kendileri gibi düşünmüyor Tunceli. Tunceli halkı cepheye oy vermiyor. Diyarbakır öyle, Mardin öyle, Antep öyle.

Kıscacı huzur yok. Türk ulusal eğitiminin amaçlarını, ilkelerini uygulayan, gerçekleştirmek isteyen okul yok; ama her biri bir şeriat okulu olan imam - hatip okulları tıkır tıkır çalışıyor. Bunlarda ses yok, tam uyum içindeler. 251 imam - hatip okulunun bir tekinde de demin saydığım olaylar yok. Diğerlerinde olan ölme, dövme, sövme, kovma, vurma, kırma olayları bunların hiçbirinde yok. Neden?.. Bu nedenleri görüşme açıldığı zaman söyleyeceğiz.

Rahatsızlık okullarda değil, öğrencilerde değil; okulların yaydığı Atatürkçü çağdaş düşünceden geliyor. Suç, öğrencilerin öğrenmek istediği Atatürkçü doğrultuda. İmam - hatip okullarında böyle bir sorun yok. İstedikleri kafalar bu okullarda harıl harıl oluyor. Yeni bir Abdülhamit dünyası, yeni bir Abdülhamit ortamı doğuyor Türkiye'de.

129 senede 82 öğretmen okulu açmışız, 25 senede 251 imam - hatip okulu açmışız. Anladınız mı sayın senatörler nereye doğru gittiğimizi?.. 129 senede açtığımız 82 öğretmen okulunu da kapatmışız.

SAİT MEHMETOĞLU (Mardin) — 82 değil, 92.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Affedersiniz 92. Sizin daha iyi bilmeniz lâzım; çünkü o görevden geldiniz.

Şimdi hiç yok. Geleceğimizin acı çizgisi bunlar sayın senatörler.

Evet, bugün Türkiye'de ilkokul öğretmeni yetiştirilen öğretmen okulu yok; ama harıl harıl imam yetiştiriyor.

Siz, biz, kısacası hepimiz, burada yoklamadan yoklamaya toplam dağılırken, Türkiye'de çok şeyler dönüyor, çok şeyler oluyor, çok şeyler değişiyor sayın senatörler.

Bu saydıklarımızı salt bir iktidarın başarısızlığına bağlanmamalıyız. Türkiye'de iktidarlara aşan çok şey dönüyor. Son yıllarda pek çok işi salt Demirel'e ve Demirel Hükümetlerine bağlayanlar var. Çıkış noktası bu olursa, Türkiye gerçeğini değerlendirme zor olur, yanlış olur. Bugünkü Türkiye gerçeği Demirel'i ve Demirel İktidarlarını aşan boyutlardadır. Bugünkü Türkiye gerçeği öğrenci olaylarını aşan boyutlardadır. Olaylar, salt karşıt görüşlü öğrencilerin çatışmasından kaynaklanmıyor, destek almıyor. Bunlardan destek alıyor, bunlardan kaynaklanıyor dersek yanlırız. Sosyo - ekonomik, sosyo - politik durumların sınırlar içine kapatılarak değerlendirmesi yapılırsa, bizi yanlış yerlere götürür.

Türkiye'de süren olayların içinde kesin ve belirgin biçimde yabancıların eli var. Bunlar kimlerdir?.. Olaylara nasıl el atıyorlar?.. Olayların içine nereden ve nasıl giriyorlar?.. Bunları burada tartışmalıyız.

Türkiye'de her gün dışa bağımlı bir durum vardır. Her gün bir başka olanağı Türkiye'nin elinden gidiyor. Para alamaz, kredi bulamaz duruma geldik.

Amerika Birleşik Devletleri bize silah satmıyor, alışverişimize ambargo koyuyor. Böyle bir ülkenin yine de sadık dostu olduğumuz en yetkili ağızlardan sık sık söyleniyor.

Amerika bize silah satmazken, biz ona, silah yapımında kullandığı hammaddeyi daha fazla vermeye başladık. Neden?.. Bu nedenleri, görüşme açılınca sayacağız. Can güvenliğinin neden kalmadığını bir bir kanıtlayacağız.

Ulusal güvenliğimiz bugün eller elindedir. Yabancıların dümen suyundadır. İç güvenliği, hiçbir zaman dış güvenlikten soyutlayamayız. Bunlar et - tırnak misali içiçedir. Bunu unutmadan işi değerlendirmeliyiz.

Sayın senatörler;

Elimizde bir film var. Bir iktidarın zalimliğini, acımasızlığını tüm yanlarıyla gösteriyor. Kıbrıs çıkarılması yapan askerimiz düşman üstüne, bu filmde görüldüğü gibi tank ve panzer sürememiştir. Pırasa ezer gibi insan eziliyor Ümraniye'de bu İktidarın polislerinin sürdüğü panzerler.

Üç senatör, anlatılanları dinliyoruz Ümraniye'de. Mehmet Korkmaz ve yıkımcı Musa adıyla bilinen yaşlılar göz yaşları içinde anlatıyor gördüklerini.

«Ağabey, polis, bir kadının saçlarından tutmuş, başı eğilmiş; diğer bir polis kilotunu sıyrırmış arkadan copluyor kadını. Dayanamayıp...»

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Bu olamaz.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Filmini de göstereceğiz onun filmi de...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Çok gördük böyle filmlerin yaratıldığını.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Filmini de göstereceğiz onun...

Dayanamayıp...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Gösterirsen daha iyi olur...

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Ünsal...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Can güvenliği ve okuma özgürlüğünden ta Ümraniye... Sayın Başkan, istihdam ederim.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Can güvenliği, can...

SADETTİN DEMİRAYAK (Aydın) — Can güvenliği var, can güvenliği.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — 11 tane ölü vermişsin. Eze eze...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Sen tertip ettin, sen. Arkasında sen vardın.

BAŞKAN — Sayın Kara, müdahale etmeyin.

Sayın Ünsal, siz de sakın olun ve cevap verecek şekilde konuşmayın...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ben sakınım zaten, sakınım. Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Şimdi soruyorum sizden; evet, şimdi soruyorum sizden Sayın Ucuzaal...

BAŞKAN — Sayın Ünsal, lütfen...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — İzmir'i işgal eden Yunanlıların yaptığını, şu ihtiyarların anlattığının farkı ne?...

BAŞKAN — Sayın...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Yurttaşta konut yapmak, onu sağlıklı bir konuta kavuşturmak Devletin görevidir. Bu görevi hükümetler yerine getirir. Hani sık sık, «27 senedir siz iktidardan uzaksınız, biz iktidardayız» diyorlar ya, işte onlar yerine getirecekti. Nerede konut? Hem görevimi yapmayacaksın, Anayasanın verdiği bir görevi yapmayacaksın, hem de çöplüklerde barınacak yer yapan, yapmaya çalışan yurttaş panzerlerle, dozerlerle ezeceksin, kadına kıza, çocukla çocuğa yapmadığını bırakmayacaksın. 11 ölü var...

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Adli bir konu bu . Sayın Başkan, sıhhatli bir konu değildir, niye bu konuları konuşturuyorsunuz...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Malikemede.

BAŞKAN — Bir dakika sayın Salıhoğlu.

Burada Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Cumhuriyet Senatosu'nun kürsüsüdür. Gönül ister ki, görüşmeler belli bir seviye içinde, örneğin, 1 Kasım 1977 günü çok olumlu bir görüş içerisinde Birleşim devam etti.

Gerçekten, konuşmaları beğenip beğenmemek, konuşmaların kürsüde belli bir üslup içinde yapılıp yapılmaması kimimizi üzer, kimimizi ıstırap içinde boğar; ama bir şey de gözden uzak tutulmamalı; bu kürsüde söylenen söz kişiseldir ve Başkanların yapacağı şey kürsüdeki hatibin konuşmasını sağlamaktır; ama bu, üyenin dilediği gibi serbestiye sahip olması anlamında değildir.

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Ben onu söylemiyorum; adliyeye intikal etmiş bir konu olduğunu söyledim.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ben, ona ait bir şey söylemiyorum.

Sayın Başkan;

Anlıyorum ki...

BAŞKAN — Bir dakika...

Anayasanın 132 nci maddesi...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Hiç endişen olmasın, herşeyi söyleyeceksin; anlaşılın falan diye bir şey yok.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Tabii söyleyeceğiz, onun için getirdik buraya.

BAŞKAN — Bir dakika...

Yargıya intikal etmiş bir konu üzerinde yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili olarak soru sorulmuyacağı ve görüşme yapılmayacağı esastır. Yoksa konu yargıya intikal etti diye konu bir tabu haline gelemez ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim hakkını önleyemez. O zaman Cumhuriyet Senatosunun denetim yetkisini yerine getirmesini kendimiz engellemiş oluruz. Her konu yargıya intikal edebilir, o halde onun üzerinde «Yasama Organı herhangi bir görüşme yapamaz,» der isek, kendi kendimize yetkimizi inkâr etmiş oluruz. Anayasanın 132 nci maddesi kesin ve açık : «Yargıya intikal etmiş konular hakkında yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili». Oysa, konu ile ilgili herhangi bir şekilde mesele açıklığa kavuşturulabilir. Mesele hakkında görüşler söylenebilir.

Bu bakımdan, yargı organına intikal etse bile Cumhuriyet Senatosunda konu bir yasak sınırı ile çizilemez.

Sayın Ünsal, sizden ricam; Cumhuriyet Senatosu kürsüsüne yakışır bir üslup içinde konuşmanıza devam etmenizi rica edeceğim.

MEHMET KILIÇ (Gaziantep) — Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bitti efendim, bitti.

MEHMET KILIÇ (Gaziantep) — Bir dakika efendim. Türk polisini Yunan askerinden daha insafsız olarak tarifi etti.

BAŞKAN — «Gâbi» dedi, hayır, dikkatle dinledim.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Nasıl Başkanlık bu?.. İkide bir söz veriyorsunuz...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Herkesi memnun etmek istiyorsunuz...

BAŞKAN — Sayın Ünsal.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan; Ben burada..

BAŞKAN — Devam edin artık...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Sayın Ünsal; devam edin...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan;

İzin veriniz, bana hakaret ediyorsunuz. Ben, o konuya cevap vereceğim.

Ben burada kendi yarattığım sözcükleri söylemiyorum. Ben burada, temin ettiğim belge, bilgilerdeki sözcükleri konuşturuyorum.

BAŞKAN — Ama..

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Dikkat ediniz Sayın Başkan. Sizler Yüce Senato, yasa, Anayasa sözcüklerinin arkasına sığınıp Türk halkına yaptıklarınıza burada söylenmesine dayanamıyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Ünsal..

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Halk eziliyor. Panzerin, dozerin altında kalıyor, coplanıyor, vuruluyor, öldürülüyor; burada nezaket içinde konuşalım... Ben bunları sayıyorum. Güzel bir yönetim sürdürsünler. 11 tane ölü var. 11 ölü olduğunu söylüyorum. Biz üç senatörün dinlediği yurttaşımız, ismini verdim, ağlayarak demin anlattığım durumu anlattı. Biri saçlarından tutmuş çekiyor, diğeri arkadan copluyor. Bir görünümünü anlattılar, bize böyle söylediler. Böyle ise, bundan rahatsız olmak değil de senatörlere bunun üzerinde düşünmek düşer.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Neye çekiyor saçından acaba? O, polise ne yapmış?

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Filmi seyrettiğiniz zaman Sayın Senatör...

BAŞKAN — Sayın Ünsal, sükûnet içinde lütfen devam ediniz.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — O, polise ne yapmış?

BAŞKAN — Sayın Kara.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ben sükûnet içindeyim. Yerinde konuşuyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sükûnet içinde lütfen devam ediniz.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Tek taraflı konuşma. O vatandaş polise ne yapmış?

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Dinle bak niçin çekilmiş. 10 bin öğrenci okulsuz Ümraniye’de, 57 bin yurttaş evsiz. 10 bin kondu yıkılmış, 10 bin barınak yıkılmış bu Hükümet dozerlerle. Senin evini senin başına yıkan olursa, eşyalarını dozerlerle böyle ezen olursa sen karşı koyarsın. Karşı konduğu zaman da o ezenle, deminki kadının söylediğim biçimde-çatışması doğar. Onu söylemek istiyorum.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Ben değil, Devlet eziyor ben değil. Devlete karşı gelirse...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — İyi ya, ben de onu söylüyorum; ama bak, aynı yerde emlakçıların, sermaye sahiplerinin diktiği apartmanlar aynen duruyor sayın senatörler. Aynı yerde. Arsa yağması yapanlar, aynı yerleri bir bir şimdi parselliyorlar. Dozerleri fakir yurttaşın üstüne gönderen işte o apartmanın sahipleri. Onlarla işbirliği yapanlar. Gönderen de onlar, yaptıran da onlar.

Sayın senatörler;

Geçtiğimiz yaz İstanbul önemli günler yaşadı. 1 Mayıs olayının acısı ve utanç verici görünümünü usumuzdan silinmedi henüz. Geçen gün 1 Mayıs olaylarının filmi izledik. Olay kelimesinin tam anlamıyla korkunç. Olayı görmeyenler anlayamaz. Tehlikenin büyüklüğünü kavrayamaz. Bozulan, paniğe kapılıp dağılan halkın üzerine kurşun yağıyor. Nereden? Bu kurşun nereden yağıyor? Toplantı alanının dışından. Çevredeki binalardan, ara sokaklardan. Alanda toplanan işçi, öğrenci panik içinde. Yığın yığın birbirinin üstüne yükleniyorlar. Camını kurtarmak için biri diğerinin arkasına sığınıyor. Bir kaçış içinde herkes. Kimden? Çevreye yerleşen kim? Su İşleri Binasının üstünden otomatik silâhlarla halkı tarayıp kaçanlar kim? Polis gözüküyor ortada bu anda. Yaralıları toplamaya başladığı zaman çıkıyor ortaya. Neden? Bu nedenleri görüşme açıldığı zaman sayacağız. 1 Mayıs’ta halkın üzerine kurşun yağdıran, ses bombalarıyla pa-

nik yaratıp birbirine kırdıran, ezdiren; dozerleri, panzerleri Ümraniye’de, burada halkın üzerine sürdürenler şimdi aramızda senatör olarak oturuyorlar. Bunlar kimsenin gözünden kaçmıyor.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — İsvan’ın dozerleri değil mi? Ölen polisler laf yok.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Olayların arkasında olanları görmek istiyoruz. Gençler salt görüş ayrılıklarıyla, aralarındaki çelişkilerle birbirlerine bu denli düşman olamaz. Birbirlerini bu denli acımasız öldüremez. Polis, evet polis, halkının üzerine böylesine acımasız, böylesine duygusuz gidemez. Panzerlerle, silâhlarla saldıramaz. Bizim de kanaatimiz bu; ama çok olayda ve çok yerde polisi değişik durumlarda görüyoruz. Kimdir polisi bu durumlara getirenler? Polisle halk birbirini nasıl taşlar? Hiç bir ideolojiyi bilmeyen Ümraniye’de, Divriği’de, Elâzığ’da ve şu anda Pertek’te, hiçbir ideolojiyi bilmeyen, anlamayan halk güvenlik kuvvetlerine nasıl taş atar sopa atar.

Bizce Ümraniye’de halkın saldırdığı polisler güvenlik için değil halkın barınağını başına yıkmak için gelmiştir. Evini eşyasını dozerlerle ezmek için gelmiştir. O halde halk güvenlik kuvvetlerine değil, evini başına yıkanlara saldırmıştır. Güvenlik kuvvetleri görevlerinin dışında kullanılarak halkla karşı karşıya getiriliyor.

Görüşme açarak bu gerçekleri dile getirmeliyiz. Konuşmamın bir bölümünde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının bugünkü durumuna değinmiştim. Komandoların bilinen yöntemlerle buraya alındığını söylemiştim. Bu komandoların ilk denemesini 31 . 10 . 1977 günü Dil Tarih Coğrafya Fakültesinde düzenlenen merasimden sonra çıkan olayda görüyoruz.

Fakülte önünde çıkan olaydan uzaklaşmak isteyen bir grupun üzerine Bakanlık pencerelerinden (Dikkatinizi bu noktaya çekiyorum) ateş açılmıştır, taş atılmıştır. Evet, yanlış söylemedim taş atılmıştır. «Bakanlık odasında taş ne gezer» diyebilirsiniz. Ben de sizin gibi düşünürüm. Bakanlık odasında taş olmaz, silâh olmaz; ama orası artık Sağlık Bakanlığı değil, savaş karargâhı durumundadır.

Sağlık Bakanlığı telefonun da artık rütbe konuşuyor. «Buyurun Yüzbaşım», «Emret Albayım», savaş karargâhında neyin bulunup neyin bulunmayacağını anlamak güçtür. Bu böyle... Bunun için genel görüşme istedik. Dökelim neyimiz varsa ortaya, anlayalım kimin kim olduğunu.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Ama insafli olalım.

NIYAZI ÜNSAL (Devamla) — Dinle kardeşim, stajyer öğretmenler, tekel müdürü oluyor, özlük işleri müdürü oluyor. Tekel Bakanlığında ilkokul mezunları müşavir kadrolara getiriliyor. Neden, niçin, nasıl anlamak istiyoruz beyler. Bu devlet kimin? Kim bu devletin altına dinamit yerleştiriyor. Fareleri yakmak için kimseye samanlık yaktırmayacağız.

Gülünecek o kadar çok şey varki; Sağlık Bakanlığının tabildotuna bakan yönetmene, Sağlık Bakanını emir veriyor: «Günde on kişilik yemek vereceksin» Kime?.. Neden?.. Nasıl?.. Belli değil. İki gün veriliyor, üçüncü gün bir bayan görevli «Ben parasız yemek veremem» diyor. Az sonra Bakanın koruma polisinin tabancası bayanın göğsüne dayanıyor. Bunu gören dört görevli daha koşar polislin yanına; «Vur, vuracaksan vur» derler.

Polis vuramaz, ama yemeği vermeyenlerden biri (İsimleri bende) Hakkâri'ye öbürü Artvin'e, diğeri Muş'a, biride Kayseri'ye sürülürler. Bir ay içinde böyle nedenlerle 17 kişi sürülür.

Bu gidenlerden biri «Albayın emrini yerine getirmedi, iyi ki bizi divanı harbe vermedi» diyor.

Sayın senatörler,

Bunlar hepimiz için utanç verici durumlar. İşte İranlı dört öğrencinin Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi Başkanlığına yazdığı mektubun bir bölümünü burada alıntılıyorum; İranlı talebe, Başkanına yazıyor: «Yüreğimiz dolu arzuyu, yüksek öğrenim yapmak için Türkiye'ye geldik. Yaz ve güz dönemi sınavlarına giremedik. Beşevler semtinde önümüzü kestiler, bizi tehdit ettiler ve okula bırakmadılar, can güvenliğimiz kalmadı.» Bunu Türk talebeleri söylemiyor, İran'dan gelen talebeler yazıyor Akademi Başkanlığına.

Akademinin Başkanını dinledik, anlatıyor: «Bunlar topu topu 40 - 50 kişi; ama yanımızdaki Yüksek Öğretmen Okulu, Gazi Eğitim Enstitüsü ve Yüksek Teknik Öğretmen Okulu bunların üssü durumunda.» Bunu bir yüksekokulun başkanı söylüyor: «Onlardan güç alarak, birlikte davranarak bu bölgeye ege-men oluyorlar. İki üyemin evine bomba attılar. Di-reniyoruz, 5 - 6 bin kişiyi bunların elinden kurtarmaya çalışıyoruz. Tutanaklar var elimizde, yakalanan her ülkücünün üstünde 8 - 10 kimlik çıkmış, polis tutmuş bu tutanakları.»

Bu okulda binden fazla öğrenciye Yönetim Kurulu kararları yeni sınav hakkı tanımış. Ne demiş Yönetim Kurulu kararında, kararı hangi gerekçeye da-

yanıyor bakınız sayın senatörler: «Okulda can güvenliği olmadığı için bu öğrenciler sınavlara girememiştir, ileride bu haklarını kullanabilirler.» Bir yüksekokul öğrenciye bu okulda can güvenliği yok, bu nedenle sınavlara girememiştir, bu haklarını ileride kullanırlar derse, burada artık Devlet otoritesinin varlığından, Devlet kurumunun varlığından söz edilemez. Tabii, bu haklarını bu öğrenciler yaşarlarsa, bir komandonun kurşununa hedef olmazlarsa kullanacaklar.

Sayın senatörler;

Bu örnekler demokrasi ile yönetilen ülkelerde değil, ilkel yönetim biçimlerinde de görülemez. Bunlar, bir geçiş döneminde görülür. Ülke, Cephe yönetimlerinin elinde bir geçiş dönemine girmiştir. Yabancı değil bu dönemin; kurallarını da az çok biliyoruz.

Geçen gün Erzincan'dan bir tanıdığım geldi, ildeki yeni atamaları saydı. Dört aylık diş doktoru Sağlık Müdürü olmuş, stajyer öğretmen Tekel Müdürlüğüne getirilmiş, İlkokul mezunu olan M. H. P. adayı Tekel Bakanlığında Müşavir olmuş.. Saymaya devam etti; bir ara, «Nasıl olur, bunların öğrenim durumları ve tecrübe durumları uygun değil.» dedim. «Bizde tahsile, tecrübeye bakılmaz ağabey, partideki hizmet ve rütbe esastır, önemli olan rütbe almaktır, gerisi kolay.» dedi. E, senin rütben ne?» dedim «Ben daha rütbe alamadım ağabey, rütbe, öyle kolay kolay verilmez. Geçen gün Yılma Durak Beye gittim, kabul etmedi, iki gün bekledim görüşemedim, o izin verirse bir şeyler olacak» dedi. Görüşemediği ve iki gün beklediği adamın kim olduğuna bakın şimdi:

Yılma Durak, Atatürk Üniversitesinde kütüphane memuru; ama Doğu Bölgesi Başbuğu. Doç. Orhan Yavuz'un ölümü nedeniyle nezarete alındığında, Hükümet binasını bini aşkın ülkücü basmış, Emniyet Müdürü ve Vali, ülkücüleri yatıştırmak için Yılma Durak'tan yardım rica etmişti. Gazetelere geçti bunlar, Alman basınında da yer aldı. Emniyet Müdürü ve Vali, Yılma Durak'ı, komandoları yatıştırmak için dışarı çıkarınca herkes esas duruma geçmiş, Yılma Durak:

«— Hadi dağılımız, bana kimse dokunamaz.» der.

Doğru söylüyor Yılma Durak; dokunamadı kimse ona. Orhan Yavuz'u vuranları, 13 işçi ve Orhan Yavuz'la kol kola yürüyen arkadaşı, gördüğü, tanıdığı halde söyleyemedi, kimse tamkılık yapamadı. «Bu, bizim için onur meselesi oldu.» diyen Vali ise, sustu.

Sayın senatörler,

Bu Üniversitede sağ kalan öğretim görevlileri güvence içinde ders yapabilir mi dersiniz?... Köyde, kentte öğretmenler rahat mı?.. Elâzığ'da 16 öğretim üyesi görevinden neden ayrılıyor, neden istifa ediyor dersiniz?... Tüm bunlar bizden yanıt bekliyor. Bir-birimize kızsak da, dinlemeye bile dayanamasak da, tüm bunlar bizden yanıt bekliyor. Ne zamana kadar sürecek bunlar, anlayalım bir.

Okullar kaynıyor, kamu kurumları günbegün çöküyor, Meclis çalıştırılmıyor, ülkenin geleceği ile göz göre göre kumar oynanıyor. İçeride kavgah, uyumsuz ve anlaşmaz bir Hükümetle yürümez bu iş. Hükümeti parselleyerek, parçalayarak teslim alanlar, şimdi Devleti Parselliyor, Devleti parçalıyor. Devlet düzeninde pek çok şey değişmiş, dejenere edilmiş. Bunları incelemek, anlamak; herkese incelemek, anlatmak, öğretmek istiyoruz.

Söyleyeceğimiz çok şey var sayın senatörler. İnsanlar ölüyor, öldürülüyor, okullar kapatılıyor, iş güvenliği kalmamış, iş verimliliği günbegün düşüyor. Bunları görüşelim, gerçekleri görelim.

Halk, dayanma ve katlanma gücünü artık yitirmeye başladı. Önerge kabul edilir, Gündeme girerse, daha çok şey söyleyeceğim. İktidar kanadı, dayansa da dayanmasa da, kabul etse de etmese de bildiğimiz, bulduğumuz her gerçeği buraya getireceğiz. Ulusal güvenliğimizin ve can ve mal güvenliğimizin, öğrenim özgürlüğümüzün içinde eli olanların bileğini yakalayacağız. Bileceğiz kimin kim olduğunu; gençleri kamplara, halkı cephelere bölenleri tanıyacağız. Tanıyoruz ya; tanımayanlara tanıtacağız, çekip çıkaracağız olayların gerisinde olanları, saklı kalanları.

Bunun için, önergeyi desteklemenizi diliyoruz. Nîçin?...

Sayırsız siyasi cinayeti açığa çıkarmak için, yok olan öğrenim özgürlüğünü, öğrenebilmek için, anlamak için, bunu yapmaya, Türkiye'de oynanan oyunları anlamaya mecburuz. Başka bir seçeneğimiz de yoktur. Susmak hiç bir şeyi sanıyoruz halletmeyecek.

Teşekkür ederim. (C. H. P. ve M. B. G. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ünsal.

Genel Görüşme önergesi lehinde Sayın Yıldız, buyurun efendim.

AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri;

Cumhuriyet döneminin yaşadığımız en büyük bunalımının birbiri ile bağlantılı ve ilişkili olan iki te-

mel sorunu, can güvenliği ve öğrenim özgürlüğüdür.

Bu iki kavramın deyimlediği haklar, dehşet verici tehlikelerle karşılaşmış, hatta yok edilmiş denebilir durumdadır. Hiç bir ayırım düşünmeden, hiç bir eylemin etkisinde kalmadan görüş ayrılıklarımızı bir an için bir yana iterek, durumu gerçek yönleriyle düşünmemiz gerekir. Bu olağanüstü önemdeki sorunlara sağlıklı ve kalıcı bir çözüm getirebileceği veya bulunmasına katkıda bulunacağı inancında bulunduğumuz önerge üzerinde görüşlerimizi sunarken altı konuya değinmek istiyorum:

1. Durumu genel çizgileriyle ve en çarpıcı yönleriyle;
2. Hükümetin olaylar karşısındaki tutumu,
3. Yönetimin; özellikle vali, kaymakam ve güvenlik kuvvetlerinin tutumu,
4. Anayasa ve yasa dışı yönetimin olaylardaki etkileri,
5. Devleti işgale uğraşan eğilimlerin etkileri,
6. İktidarın temsil ettiği görüş ve zihniyetin olayların başlıca nedeni oluşu.

Sayın arkadaşlarım;

Önergenin konu aldığı sorunlar üzerinde tümnden birbirinin tersi görüşler tartışılmaktadır. Bir yanda İktidar suçlu sayan, rejimin bir komple karşısında olduğunu söyleyen, olayların önlenememesinde, kasıtlı olmasa da, açık bir yetersizlik ve umursamazlık olduğunu söyleyenler var.

Bu amaçla, genel görüşme önergeleri verilmektedir; karşı yanda ise, suçu sorumsuz çevrelere, yasalara, Anayasaya, Devlet kurumlarına dıştan etkilenen eğilimlerin kontrol edilmezliğine dayanarak aklanmak isteyen bir iktidar görüşü vardır.

Bu genel görüşmenin, gerçeği açığa çıkararak suçun hesabını sormada ve durumu düzeltmede önemli bir katkıda bulunacağı inancındayım. Biz, bunlardan birinci görüşü; yani suçun, kusurun İktidar çevresinde olduğu kanısındayız. Şimdi, başlıklarını arz ettiğim bölümlere geçiyorum.

Genel durum:

Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü yönünden durum, Devletin baş varlık nedenini yatsıyacak kerte de dehşet verici haldedir. Devlet, baş görevlerinden olan güvenliği sağlayamaz durumda görülmektedir. Başkent'in en yoğun kesimlerinde, hatta resmî binalar içinde, makam odalarında bile can güvenliği yoktur.

Üniversiteleri öğrenime açabilmek bir meydan savaş kazanmak gibi olağanüstü bir olay sayılıyor. Hele, açılan öğrenim kurumlarında, öğrenimi sürdürürebil-

me güvencesini verebilecek hiç bir güç görünmüyor. Bu güvencenin ne ölçüde, ne sürece sağlanabileceğini söyleyecek kimseyle karşılaşmıyoruz. Bu duruma getirilmiş bir ülkede, Hükümetin varlığından söz edilemeyeceği gibi, Devlete güven de tümünden sarsılmış olur. Gerçekten bir kaç günlük lise müdürü, makam odasında ölüm haline getirilerek hastaneye kaldırılırsa, odasında çalışan profesöre bomba atıldıktan sonra, parçalansın diye kapısı kapalı tutulursa, Başkent'in ortasındaki Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi aylarca zorba işgali altında kalırsa, okullar ve yurtlar parti lokalleri gibi kullanılıp okul duyuru kâğıtlarının, buyrukların asılacağı tahtalara parti amelleri, parti buyrukları, sloganları, resimleri yapıştırılırsa ve okullar içinde, üniversite içinde çeteler karargâh kurarsa, profesörleri buyruklarına göre ders vermeye zorlayabilirse ve bütün bu akla sığmaz, düş ötesi azgınlıkların sürüp gittiği kurumların bahçelerinde de manga manga polisler bulunduğu halde, etkili hiç bir önlem alınmazsa, suçlular da bir türlü yakalanamazsa, «Ülkede Hükümet var ve Devlet kurumları işlerliğini koruyor.» denebilir mi?..

Başkent'in caddelerinde gezmeyi...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — 147 profesörün durumunu unutmama.

AHMET YILDIZ (Devala) — O bir tasarruftur, atılır; ama burada insanlar yaşayamıyor Ahmet Bey.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Tasarruftur, tasarruftur.. 147 profesör kapı dışarı edilmiştir.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Başkent'in caddelerinde, onun bununla..

BAŞKAN — Sayın Kara, rica edeyim efendim.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Tahrik etmeye hakkı yok.

BAŞKAN — Sayın Kara, hakkımız yok ama.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Yönetim üyelerini savunmaya hakkı yok.

BAŞKAN — Sayın Kara...

İMADETTİN ELMAS (Çanakkale) — Senden başka kimse yok mu?... Fikrin varsa kürsüden söylersin!

BAŞKAN — Sayın Elmas, siz niçin müdahale ediyorsunuz?...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Abesle iş tugal etmesinler. Bilim adamları hakkında konuşamaz. Başkaları konuşsun.

E. AKIP AKSAÇ (Kırşehir) — Tahammül et-sene.

BAŞKAN — Sayın Aksaç, müdahale etmeyin efendim, ben ikaz ediyorum. Siz niye müdahale ediyorsunuz?

AHMET YILDIZ (Devamla) — Arkadaşlarım;

Bu konuyla bağlantısı yok kuşkusuz.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Var, çok bağlantısı var.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Ben burada konuşurken, «Ankara'da Ulus meydanı var.» der gibi bir şey bu. Hiç bir ilgisi yok bununla...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Öyledir tabii...

AHMET YILDIZ (Devamla) — Başkent'in caddelerinde gezmeyi tehlikeli bir serüvene, otobüs ve dolmuş duraklarında beklemeyi korkulu düşler içinde geçiştirmeye ve hatta evde oturmayı bile bir serseri kurşuna hedef olmaya dönüştüren bir ülke haline geldik.

Kısa namlulu silâhlarla uzunca mesafeden belli kişiler en ölümcül yerlerinden, bir, ya da iki mermi ile vurulup yere serilir ise, katillerin uzmanlıklarını kanıtlayacak bir belirtidir bu. Bunlar, bir kaç kez burada söylendiği halde, bu denli uzman katillerin varlığından söz edildiği halde, bir sonuç alamadık.

Okullara pazarlıkla öğrenci alan, haraç halinde para toplayan, vermeyenleri can korkusu içinde bırakan ve özel iş bulma büroları halinde partizan işgalcileri Devlete yerleştiren gidişe seyirci kalan yetkililer, ya kasıtlıdır, ya korkunç bir aymazlık veya bilinç körlüğü içindedir.

Bu durumda Hükümetin tutumu...

Hükümetin tutumu akıl almaz bir umursamazlığa, önlem alamaz bir güçsüzlüğe, suçluları yakalayamaz bir yetersizliğe karşın, Devletin güçlülüğünden, her yasa dışılığın üstesinden gelebileceğinden söz edip durma biçiminde özetlenebilir. Bu ne durum, bu ne övünme...

Bir yandan da, iktidarı oluşturan örgütlerin partenti altındaki saldırganlara Devlet gücü ile destek ve koruyuculuk sağlamalar, Meclis kürsülerinden dahi övgülü cesaret vermeler... Son aylarda bu taktik yeni bir biçim almıştır.

Hem vuran, hem yeren, hem saldıran, hem barış çağrısında bulunan, «Gece silâhlı, gündüz külâhlı» özdeyişinin tipik örneklerini sergileyen bir gidiş karşındayız.

Hükümet, kasıtlıların etkisinde, ya da korkunç bir aymazlığın saplantısında değilse, Sayın Demirel'in, olayların kendilerini aştığına; yani aşılmış bir Hü-

kümet durumuna düştüklerine ilişkin sözleri gerçeği yansıtır demektir. Yani Sayın Demirel, «Biz, aşılmış bir hükümetiz; aşılmış bir hükümetle yönetiliyoruz.» diyor.

İkinci Cephe Hükümetinin Birinci Cephe Hükümetini de aratır duruma düşmesi, birincisinde, yasadan anlayanların bir ölçüde de olsa hukuk devleti ilkelerine bağlı davranışlarının varlığı, şimdi eksikliğinden mi, yoksa Türkiye'ye, rejime karşı düzenlenen komplonun uygulama aşamasına çok yaklaştığından mıdır?

Nedenler ne olursa olsun, bu duruma düşmüş Hükümetin, Devlet yönetimine yeterlilik kuruntusu içerisinde, koltuklarına yapışıp kalarak, sanki onun varlığından daha büyük bir tehlike varmış da, ona karşı savaşıyor kandırmacasının etkisinde kalmamalıdır artık.

Devleti yöneten iktidar, toplumdan kaçan, demokratik kitle örgütlerinin kongrelerinde bulunamayan, bilimsel toplantılarından da kaçan; son ekonomik toplantı vardı, bilim adamları görüşüyordu, bir tek Hükümet üyesi göremedik.

Üniversite açılış törenlerine bile bir tek üye dahi göndermeyen Hükümetin saygınlığını koruması ve Devlet gücüne güven besletmesi düşünülebilir mi?

Arkadaşlarım;

Hükümetin tutumu gerçekten insanı isyan ettirecek haldedir. Sayın Ünsal'ın söylediği olayı ben inceledim. Ümraniye'deki olay korkunç bir tablo. Yolda giderken can çekişen insanı bile alıp götürmüşler ve ölmüş; hastaneye gitmemiş. Sonra ne olmuş? Bunu da bıraktım; bu kıyımı da bıraktım...

Arkadaşlar;

Orada oturanların çocukları, kendileri işyerlerinden kovuluyor ve oranın çocukları okullara alınmıyor. Başvurdular. Ben Sayın Cumhurbaşkanımın Genel Sekreterine telefon ettim, buraya gelip yakınanlar hiç kimseyle görüşemedi. Hükümete, Başbakanı başvurdular, kimseyle görüşemediler. Dertlerini dinleyin yahu. Bunlar işgal kuvvetlerinin elinde mi ki, adam kovuluyor,» Ümraniye'den geldin» diye?.. «Çocuğumu okula götürdüğümde, adresi Ümraniye verirsem okula almıyorlar» diyor. Bunu Sayın Cumhurbaşkanım katına da ulaştırmak istedim.

Hükümet neden aydın çevrelerin yüzüne çıkamıyor. Her halde çıkacak cesareti kendinde bulamıyor. Suçlu olmayan, haklılığına ve kendine güvenen bir Hükümet, hiç bir toplumsal kesimden kaçınmaz. Devletimize yönelen en büyük tehlike bugün Cephe

iktidarındır ve ulusumuz için bir kara yazı sayılacak niteliği temsil etmektedir.

Hükümetin sosyo - ekonomik politikası elbette tepkilere kaynak oluyor. Bağın dış politikası tepkilere kaynak oluyor. Tepkilere karşı uyguladığı tedbirler, tepkileri yoğunlaştırarak artırıyor. İşte böyle bir durumda bulunan bir Hükümet, Devlete ve rejime en büyük tehlikelerin Cephe ortaklığından geldiğini, iktidar partileri içindeki sağduyuların da kavramaya başladıklarına ilişkin belirtilerin bizleri bir yeni düş kırıklığına uğratmaması içten dileğimizdir. Gerçekte, Cephe partilerinin içinde sağduyulu bir uyanışın en etkin olacağı ve asıl çözümün güvencelerini oluşturacağı kanısında olduğumuz için bu noktaya önemle değinmek istedik.

Yönetimin tutumu :

Sayın arkadaşlarım;

Yönetimin ve özellikle kimi vali ve kaymakamlarla kimi güvenlik görevlilerinin tutumu, olayların kışkırtılarak ve hatta cesaretlendirilerek artmasına yol açmaktadır. Çoğulcu sistemin gereklerini yeterince kavrayamayan ya da içine sindiremediği izlenimini veren vali ve kaymakamlar, derneklere baskın yaptırma, sözlü arama buyruklarıyla sık sık rahatsız etme ve gerekçe olamayacak nedenlerle kapatma gibi, çoğulcu sistemde yeri olmayan işlemleri her gün yoğun biçimde uygulamaktadırlar. Danıştayın, bu tür kararları kaldırmasına karşın, yine uygulamaktadırlar. Polislerin, hiç arama kararı göstermeden, belirli bir suç kanıtı da ortada yokken dernekleri basmaları; neden geldiklerini soranları ite - kaka götürüp karakollarda işkencelere uğratmaları, güvenlik kuvvetlerine karşı güven yerine düşmanlık tohumları ekmektedirler.

Dernek merkezlerinde üyelere yapılan işlemlere ilişkin korkunç örnekler vardır. Birkaç tanesini yerinde inceledim. Sık sık şubelere geldi, halkevlerinde gördüm. Halkevleri şubelerine gelen o polisler, afedersiniz, üyelerin önünde, kızların önünde küçük aptesini yapıyor, kızlara hakaret ediyorlar. Dosyalarını aldım, bende. Bir haftada altı defa basıyor, sonra vali, «18 yaşından küçük çocuklar bulundu» diye kapatıyor. Anlatamadım ben Başkent'in valisine. Biz kitle örgütüüz, ama kültürel örgütüz, kurs gösteririz, okuma - yazma gösteririz. Siz, hangi yasaya göre 18 yaşından küçüklere okuma gösterilemez diye yasakladınız?.. Yasaklıyız; «18 yaşındaki kimseye kurs gösteremezsiniz» diyor. Dernekler Yasasına başvuruyoruz; yasaya uygun: «Hayır efendim, giremez buraya» diyor. Anlatamazsınız, olanak dışı.

Sonra, en kötüsünü söyleyeyim size: Polis giriyor çıkıyor, geliyor gidiyor, arkasından, içeride hiç kimsenin olmadığı güvencesi verilmişçesine komandolar geliyor. O çıkar çıkmaz, o giriyor. Sonra, polis geriye dönüyor saldıranları değil saldırıya uğrayanları götürüyor. Emniyet Müdürlüğündeki işkencelere ilişkin fotoğraflı dosyalarını okuyan, fotoğraflara bakan görecek ki, bu dosyalarda, ayaklarının altı çürümüş, körleşmiş adamların bütün hikâyeleri yazılıdır. Dosyayı, arzu edenlere gösterebilirim; vaktinizi almamak için söylemiyorum.

Elimdeki bu dosya ve fotoğraflar ibret vericidir. Böyle bir davranış elbette isyan ettiriyor. Polisle halkı karşı karşıya getiriyor, çatıştırıyor. Çünkü götürüldüğü zaman haklı da olsa, haksız da olsa işkence göreceği inancında, korkusunda.

En kaygı yaratan, açıklığa kavuşması gereken noktalar var bu arada. İnanılmaz kanıtlar vardır.

Bundan önce Sayın Alacakaptan değindiler: Evet, Ordu malı silâhlar kullanılmış; bir önlem yok. İstanbul'da inzibata saldırılmış, silâhi alınmak istenmiş; bir sonuç yok. Polis rapor vermiş; «Burası çete karargâhıdır» diye; bir önlem yok. O karargâhtan insanlar saldırıyor, polisi dövüyor, tabancasını alıyor, sonra polis tabancası dolaşüyor, emniyet kademelelerinden dolaşıp geri geliyor. Götüren kim? Götüren neden yakalanmamış? Nereden gelmiş? Kim kiminle ilişkili? Bütün bunların açığa çıkarılması gerekli.

Birtakım önlemler alındığını söyleyen Sayın Bakandan umutlanıyoruz. Arkasından bakıyoruz bir şey olmuyor? Eski İçişleri Bakanını Komisyonunda dinleyince biraz da dehşete kapıldım: «Evet, işkence biraz var» diyor. «Az orandadır, çok değil» diyor. Ne yaptınız? Bir şey yok. Vali ve güvenlik kuvvetlerinin zorlayıcı işlemlerini savunuyor. «Aksi halde» diyor. «Vali etkili olamaz, polis etkili olamaz..»

Arkadaşlarım;

Vali, Devletin buyruğunda, halkın hizmetinde ve herkese karşı Devletin yan tutmazlığı gücünü temsil etmekle hükümlüdür. Sağcı olur, solcu olur, bilmem neci olur. Yasayı çiğneyenin karşısına Devleti çıkaracak. Ben Emniyet Müdürlüğüne gittim, geceleri işkence korkusu ile telefon eden edene ve dedim, «Şu Emniyet Müdürlüğüne bakıldığı zaman sayın müdürler, suçlu olan korkmalı, haklı olan sigortadır burası demeli. Bunu sağlarsanız Devlete hizmet ediyorsunuz. Kim olursa olsun; suçlu buradan korkmalı, haklı buradan güvence duymalı. Biz valiyi ve polisi böyle düşünüyoruz..»

Evet, arz ettiğim gibi gece sabahlara değin telefonlar ahyoruz. Telefon edenler biliyor, «Önleyin demiyor, bizinkileri kurtarın demiyor, işkence yapmasınlar yeter, haklıdır..» diyor. Herkes işkenceden korkuyor. İşte dediğim gibi biz de dosyalarını tutuyoruz. Bir tanesini getirdim, belki arzu edenler olur diye.

Polis ve valiler ideolojik yargulamalarda bulunarak, ideolojik değerlendirmelerle karar verip, yerinde infaza geçiyor. «Bu, şudur» diyor. Bir okulda, ilginçti, bütün okul yöneticileri toplandı, arkadaşlarım da vardı, senatörler; «Elbette suç niteliğindeki bu belgeleri ben kimseye taşıtmam» dedi müdür, öğretmenlere. «Şunu bir okur musunuz lütfen müdür bey, şu suç dediğiniz ne?..» Yazıyor bir bildirge, «Kahrolsun faşizm, kahrolsun emperyalizm.» diyor. «Sömürüye hayır, faşizme geçit yok..» «İşte» diyor. Dedim, «Müdür bey; yani bunlar suç ise doğrusu nedir? Yaşasın emperyalizm, yaşasın faşizm, yaşasın gericilik midir?..» Adam bakın öyle koşullanmış bunu oturuyor orada. (C.H.P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar) «İşte suç belgesi» diyor. Başka bir şey yok; bunları suç sayıyor.

İşte sayın arkadaşlar;

Sayırsız kanıtları olan bu tutumlar da olayları kışkırtmakta, haksızlıklara isyan ettirmekte, güvenlik kuvvetlerine güveni yitirmekte, «Bu güçler bizden değil, başımızın çaresine bakalım» dedirtmekte ve artık ondan sonra düşünün polis ile halkın ne duruma düşeceğini?..

Arkadaşlarım;

Anayasa ve yasa dışı yönetimin etkilerine de değinmek istiyorum; olaylardaki etkisi.

Sayın arkadaşlarım;

Bir ülkede yasaları uygulamakla görevliler, onları boyuna çiğnerse, meşruluk ve güç kaynakları olan Anayasa sistemine karşı olduklarını açıkça söyleyip dururlarsa, yargı kararı dinlemezlerse ve Devleti yandaşları arasında parselleyip işgale kalkıştırlarsa o ülkede anarşi tepeden oturtuluyor demektir. İşte, Türkiye'de durum budur; güncel durumumuz budur. Hükümetler ve yönetim yasa dinlemezse, Devletin temel niteliklerine karşı olan eğilimlerinden güç alırsa ve herkesin hürkümeti olma niteliğini yitirirse yasalara, yönetime, yasal düzene ve hatta Devlete güven kökünden yok olur. İşte en önemli olgu budur bugün. Yasa dışılık yaygınlaşarak olağan siyasal sağılmaya başlar. Olaylara karşı umursamazlık da vardır. toplumdaki.

Değerli arkadaşlarım;

Bugün her gün açtığımız gazetelerde gördüğümüz olaylardan, üç - beş olaydan bir teki olağan bir dönemde olsaydı Türkiye alt - üst olurdu. Biz düzinesini birden görüyoruz. Bu bence son derece tehlikelidir. Elbette yasaları çiğnerse, adam, sokaktaki delikanlı çıkıyor, «Ben mi yasaya uyacağım, onlar uymuyor ki? Demek ki, yasalar çiğnenmek için yapılmış...» kanısını uyandırıyor.

Hukuka baş kaldırmış, yargı kararı dinlemez ve hatta denetânden kaçmak için Meclisleri bile çalıştırmaz haldeki bir iktidarın sokaktan yasalara saygı ve Devlet otoritesine güven isteme hakkı kalmaz kuşkusuz. Konfüçyüs'dan bu yana söylene gelmiş; yasaları yapanlar; önce onlar saygı göstermeli. Onlar saygı göstermezse, uygulamakla yükümlü olan onu bol bol çiğnerse, sokaktaki adam, genç delikanlı elbette kışkırtılmış olur.

Devleti işgale uğraşan güçlerin etkileri:

Sayın arkadaşlarım;

Türkiye Cumhuriyetine herkesin ve hepimizin Devleti olma niteliğini yitirmek isteyen, hatta onu ona düşman eğilimlerin aleti haline getirmeye çalışan bir gidış karşındayız. Bu parselleme ve işgal yarışı iktidar ortaklarını açık bir çatışmaya sürüklemiş bulunuyor bugün. Gerçekten en büyük iktidar ortağının üyeleri kendi yerleştirdikleri yandaşlarını öbür ortakların atarak kendi adamlarını yerleştirmelerinden yakınıyorlar ve bugün baş geçimsizlik nedeni de budur. Ne korkunç bir itiraf... Birisi diyor ki, «Ben işgal etmişim oraları, sen onları attın, seninkileri yerleştiriyorsun...» Yani işgali hak sayıyor ve yarışma kavgası başlıyor. Yani, Devleti ya onun ya da öbürünün işgalinde bulundurma kavgası sürüyor. Sanki, ülke onların öz çiftlikleri ve Devlet koftukları da onu yönetme araçlarıymış gibi... Başkasının hakkı yok orada. Ya o, o olmazsa öbürü...

Üstelik, bu parsellemede yerleştirilmek istenilenler çağdışlığın, insanlığın mahkûm ettiği bir rejimin ya da çıkarıcılığın temsilcileri olursa toplumun geri kalan kesimleri buna nasıl seyirci kalsın? Görüyor, Devleti kimler işgal ediyor. Bu tür bir seyirci kahışı ihanet sayanlar kınanamaz kuşkusuz. Bu durumda olay çıkmaması, ortalgın sût - liman olması, umursamazlık ya da kanıksama içinde eylemsiz kalınması toplumsal geleceğimiz yönünden en büyük tehlike olur. Asıl tehlike budur.

İşgallerle Devleti, hatta yönetimi parselleyenlerden en etkin yerlerde bulunanlar Devlet gemisini ay-

rı ayrı yönlere çekerlerse, zorbalık resmen korunursa ve beslenirse, bunlar meşru Devlet güçlerine eş tutulursa ve Devlet işgalleri açık kavgalara dönüşürse buna seyirci kalınması yurtseverlikle, hatta insanseverlikle bağdaşamaz. Bu tür suça katılmayanlar, bu işgale «Hayır» diyenler suçlanıyor. Bakınız; yani, yangın çıkaran değil de, «Yangın var» diye bağırın suçlanıyor. Böyle bir mantık bugün egemendir iktidar çevrelerinde ve bu mantık ile nereye varılacağını, Sayın Demirel'in deyimi ile «Nereye varılır bununla? «Sanırım ki, ancak yine bu tutumda olanlarca yantılanabilir.

İktidarın temsil ettiği görüş ve zihniyetin olaylara etkisi de çok önemlidir.

Sayın arkadaşlarım;

Dünya, yoğun bir sistem arayışı, sistemleri geliştirme ve yenileştirme uğraşı içindedir. Hiç bir ülke sistemini yeterli bulamıyor. Doğrudur. 100 - 150 yıl önce gelmiş sistemleri bugün değişmez kabul etmek, açıkca bir gericilik olur. Onun için, sistem arayışı içinde bulunuyor dünya.

Bu çağcıl gerçeklere ve bizim Anayasal buyruklarda da belirlenen yurt gereklerimize tünden ters bir tutumla çağın akışını durdurma ve hatta geriye çevirmeye çalışma inatlaşması toplumsal bunalımımızın baş nedenidir.

Atatürk, üstyapı devrimlerinden altyapı devrimlerine geçiş aşamasında birçok kurum, örgüt kurmuş ve ilkelerini saptamıştı. Şimdi bıraktık üstyapı kurumlarından altyapı kurumlarına geçişi, üstyapı kurumlarından geriye dönüş aşamasına gelmiş bulunuyoruz; Atatürk öldükten 39 yıl sonra. Elbette bunun tepkileri büyük olacaktır.

Gerçekten, bir yandan siyasal öğretiler müzesine kaldırılan öğretileri, insanlığın başına nice belâlar getirmiş sistemleri ve çıkarıcılığa dayanan yöntemleri geçerli kılmak ya da Ortaçağın da gerisinde kalmış köhnelikleri 20 nci Yüzyılın Türkiye'sinde egemen hale getirmek ve Devleti bunlara göre yönetmek isteyen bir inatlaşmanın değil Türkiye'de, en ilkel bir ülkede bile olayları kışkırtacağı kuşkusuzdur. Türkiye, en ilkel bir ülke midir?..

Bu gerçekleri bir türlü kabul etmeyen Sayın Demirel İktidarlari, çağı tersine çevirme uğraşlarında bugün bulduğu ortaklar, ona yeni bir umut kazandırmış görünmektedirler. Eskiden tek başmayken bu kadar cesareti değildi, şimdi daha cesur oluyor.

Dünyanın çok küçüldüğü ve tarihin hızının çok büyüdüğü çağımızda tüm ülkeler sıkı ve yoğun bir

etkileşim içindedirler. Kendi sorunlarımızı ülke gerçeklerinden başka, bu evrensel olgulardan da soyutlayarak ele alamayız. Bütün bunların içinde ele aldığımız zaman (Genel görüşme açıldığı zaman ayrıntılarına gireceğim biçimde) dünyada neler oluyor, hatta tekilci sistemlerde, bizde yadığanan birçok görüşlerin tersi savunulmaya başlandığı dönemde yaşıyoruz.

Evet sayın arkadaşlarım;

Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğünün yok olmasında, yürütmenin ve yönetimin ağır sorumluluğunun, hatta suçluluğunun sayısız kanıtlarını Senato Araştırma Komisyonu olarak toplamış bulunuyoruz. Burada ileri sürdüğüm görüşler üniversite yöneticilerince de doğrulanmıştır.

Ankara Üniversitesinde bütün yöneticilerin bulunduğu bir toplantıda, araştırma yapan Komisyon adına ben, çok sayın yöneticilere bir soru yönelttim. Dedim ki, sayın Rektör ve dekanlar; yasalar olağan biçimde uygulanırsa, devlet güvenlik kuvvetleriyle görevliler, görevlerini yeterince olağan biçimde yapsa bu olaylar olur mu?.. Ayrıksız hepsi birden «Hayır, olmazdı. Olay olur; ama bu denli çığrından asla çıkmazdı.» Döndüm, AP'den, CHP'den arkadaşlar vardı; işte görüyorsunuz, suç nerede?.. Bilim adamları söylüyor...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Korkuyorlar, birşey söylemiyorlar. Ben de oradaydım.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Orada, şimdi aramızda bulunan Sayın Rektörvekilinin, hepimizin paylaştığı...

FEVZİ ÖZER (Muğla) — Sen orada olsan ne olur?..

AHMET YILDIZ (Devamla) — O, orada yoktu.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Vardım.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Hayır, yoktunuz. Üç kişiydik; Sayın Hasan Fehmi Güneş, Sayın Bozkurt, ben; siz yoktunuz...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Size başka türlü, bize başka türlü söyledile.

AHMET YILDIZ (Devamla) — Toplantıda bulunan Sayın Rektörvekilisi de burada oturuyor.

Ve Sayın Rektörvekilisi orada, hepimizin paylaştığı çok yerinde (AP'li, CHP'li ve benim paylaştığım) bir gözlemini ve değerlendirmesini belirtti. Dedi ki, «Asıl olan, Devletin görüntüsüdür.»

Bir Devlet ve bilim adamı olarak deneyimlerinden ve uygulamalardan aldığı sonuçları da içeren bu değerlendirmesini şöyle bütünlendi :

«Devlet, herkesin gücüne güvenilir, otoritesi sağlam olduğu sürece, böyle olaylara cesaret edilemez.» Hep alkışladık; çok doğru. Ertesi gün de gazeteyi okurken, kendisini telefonla aradım; «Devletin görüntüsü gazetede var.» dedim.

Arkadaşlarım;

İşte bilimsel değerlendirmeler. Bir tane daha örnek vereyim; çok çarpıcı bir örnek :

Trabzon'a gittik, üç eğitim kurumunda araştırma yaptık; Üniversite, Eğitim Enstitüsü, Öğretmen Lisesi. Öğretmen Lisesi olaylarla kaynaşmış, çok olaylar olmuş. Eğitim Enstitüsüne gittik; olay yok. Aynı yerde; birkaç yüz metre uzaklıkta, kentin içinde. Haydi Üniversite biraz dışarıda. Kentin içinde olay yok. Sorduk; müdür yardımcılarını, «Biz, öğrenciyle diyalog kurarız» dediler. «Haklı bulduğumuz varsa çözümüne çalışırız, haksız olanlara, haksızsınız deriz. Yapılabildiği kadar söyleriz. Bizim bu Eğitim Enstitüsünde olay olmaz. Öğrencilerle uygar bir diyalogu biz başarılı görüyoruz, hiç bir olay olmuyor.»

Biraz sonra atıldı onlar oradan, ama okulları parti karargâhı haline getirenler... Hatta bir yüksek okul müdürüne sordum ben, «Sayın müdür bey, siz, bir Devletin yüksek okulunun müdürü müsünüz, yoksa bir parti lokalinin yöneticisi misiniz?» Arkadaşlar karma idi. Arkasından, telefon ettim Sayın İçişleri Bakanına ve Millî Eğitim Bakanına. Gözlemlerimin hepsini söyledikten sonra, «Bana inanma, git lütfen bir de sen gör. Gördüğün zaman elini vicdanına koy ve beni istersen yalanla; ama git bir gör...»

Hükümetin görüntüsü de kaygılarımızı büsbütün arttırıcıdır. Sanki ülkede üç ayı hükümet ya da üç ayı ülkeden toplanmış bakanlar konuşuyor gibi geliyor insana. Deyimimi bağışlayın; bakıyorsunuz, akordu bozuk bir bando gibi tüm konuşmalar. O onu itiyor, o onu itiyor... Kendilerini yalanlamada yarışa giriyorlar. Nasıl güven besleyelim Devlet gücünü elinde bulunduranlara?.. Birinin yaptığını biri bozuyor, birinin söylediğinin öbürü tamamen tersini söylüyor. Arada bir umut verici sözler de söyleniyor, arkası gene umutsuzluğa dönüşüyor.

Arkadaşlarım;

Genel çizgileriyle belirttiğimiz nedenlerden kaynaklanan can güvensizliği ve öğretim özgürlüğünün yok edilişi olgusu, bu nedenler giderilmedikçe sağlanamaz, önlenemez bunlar; bu belirttiğimiz nedenler yok edilmedikçe. Sosyaldır, politiktir, ekonomiktir, yönetseldir, iktidar zihniyetinin nedenleriyle oluşmaktadır; bütün bunlara yönelmeliyiz. Başka türlü yü-

zeysel görüntülere yönelik önlemler, kökündeki nedenleri yok edemez.

Genç tabutları omuzlarında taşıyanların, yaşamın baharında iken canlarına kıyılanların anlariyle yürekleri paralanmaların, ülkenin bağrındaki kan lekelerinin hızla büyüüp yaygınlaşmasını dehşetle seyredenlerin, bütün bunların baş suçluları ve sorumlularını bağışlayacağını düşünmek büyük bir aymazlık olur. Böyle bir bağışlama aslında, gelecek kuşaklara karşı bizi lekeli bir görüntü halinde tarihe gömer. Buna seyirci kalamayız.

Bu sorumluların üstlerinden çıkar lekelemeleri ve Devleti ele geçirme inatlaşmaları toplumsal gerilimi en yüksek noktasına ulaştırmaktadır. Hem bütün bu nedenler serisi ortada, bir de bunları yapanlara yönelmiş ağır lekelemeler altında hesap vermekten kaçınmak... Bütün bunları düşünürseniz sokaktaki adama saygı yaratılabilir mi? Sokaktaki adama söz dinletilebilir mi? Esas buradan başlayacağız. Bir insan kendisinden çok yüksekteki insanları bu görüntü içinde kafasında canlandırırsa onda, kavramlara, insanlara, iktidar sahiplerine saygı kalır mı?

Dünyanın neresinde olursa olsun, bizim cepheci-lerin tutumuna seyirci kalmıyız ve bu tür bir iktidar hiç bir uygar ülkede bir gün bile yaşatılmaz. İktidarın kendiliğinden düzelmesi ya da ulustan af dileyerek yerinden ayrılması da umulamaz; çünkü kendini haklı sanıyor. Hâlâ doğru bir şeyler yaptığını söyleyecek kadar kamuoyu ile alay ediyor; «Başarılıyım, çok iyi şeyler yaptım» diyor. Bütün bu saydıklarımız iyi şeylermiş... Demek ki, sözlükteki sözcüklerin anlamı değişmiş. Oysa, bu iktidarın görüntüsü kan, anarşi, yasa dışılık ve çıkarıcılıkla özdeşleşmiştir. O halde görev, Türkiye Büyük Millet Meclisine düşmektedir, hepimize düşmektedir.

Baştaki sözü yineliyorum :

Söylediklerimi, hepinizin çok iyi bildiği söylediklerimi, siyasal ayrılıklar, ideolojik zıtlıklar bir yana itilerek, «Bu ülke hepimizin, bu Devlet hepimizin» diyerek bir daha gözden geçirelim.

Türkiye, ufuklarına kara bulutların çöktüğü fırtınalı bir denizde kaptanından çamacısına kadar bütün görevlileri kavga eden ve yolcularına da eşkiyaların saldırdığı dümensiz bir gemiye dönmüştür. Bu dümensiz geminin gidişinden kaygı duymamak için ya bilinçsiz olmak veya bundan haberi olmamak gerekir.

İşte bu genel görüşmenin, bu görevin ertelenmeyecek bir ivedilik kazandığını umursamaz ya da ay-

mazlara da anlatabilmesi en içten dileğimdir. Böyle bir uyarı niteliğinde bir genel görüşme olursa, rejime ve ülkenin yararlarına en büyük hizmet yapılabileceği inancındayım.

Bu inanç içinde Yüce Senatoyu saygı ile selâmlarım. (C. H. P., Cumhurbaşkanı S. Ü. ve Millî Birlik Grubu sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Yıldız.

Sayın Ucuzal, aleyhte konuşmak üzere buyurunuz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Önce Sayın Başkanın tutumuna temas etmek istiyorum.

Tüzüğümüzde gündemdeki meseleleri görüşmek için; öncelikle veya ivedilikle görüşmek için maddeler vardır. Bu maddelere baktığımız zaman görüyoruz ki, öncelikle görüşme kararı, Hükümet veya Komisyon tarafından yazılı ve gerekçeli bir istek üzerine, Cumhuriyet Senatosu uygun görürse bir tasarı veya teklifin diğer işlerden önce görülmesine karar verilir. Bunun sebebi; tasarı ve teklifler, yine İttü-züğün hükümlerine göre iki defa görüşülmesi gerekir.

Şimdi, Tüzüğün 49 ncu madesine baktığımız zaman, «Bir tasarı veya teklifin öncelikle görüşülmesine karar verilmesi, ivedilikle görüşme kararı sayılmaz; yalnız öncelikle görüşülmesine karar verilen işler iki defa görüşülür» diyor ve 49 ncu madde 45 nci maddeyi teyideden hüküm getiriyor.

Halbuki, öncelikle görüşülmesine karar verilen bu önerge ne tasarı, net ekliif, ne iki defa görüşülmesi gereken bir husus. Hüküm gayet açık. 127 nci maddede, şu şu şeyler yerine getirildikten sonra falan gündeme alınıp görüşülür deniyor.

Şimdi, Başkanlık Divanının beş sayın üyesi istifa etmiş. Bugünkü gündeme göre de bu beş sayın üyenin seçilmesi gerekir ve böylece 13 kişilik Divanın normal çalışma imkânına kavuşturulması icap ederken, bir celse sonra görüşülmesi mümkün olan bir meseleyi öncelikle görüşülme gibi bir karara bağlayıp, seçimleri bir tarafa atma hem Başkanlık Divanının teşekkülünün bir an önce meydana gelmesini önlemeye sebep oldu, hem de görüşülmesinde öncelik veya ivedilik alınması mümkün olmayan bir meseleyi öncelikle görüşülme gibi Yüce Heyetten bir karar alma yoluna gidildi. Bu bakımdan yapılan usulsüzlüğü tespit etmek isteriz.

Saniyen huzurunuzda şunu arz etmek isternâ değerli arkadaşlarım; önerenin görüşülmesi isteği konunun bir an evvel aydınlığa çıkmasıdır. Adalet Partisi Grubu olarak, bu meselede kimin elleri, kimin bilekleri varsa biz de çıkmasını arzu ediyoruz Grup olarak. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Yalnız değerli arkadaşlarım, bundan önce bu konuları Sayın Millî Birlik Grubu üyelerinin tümü bir araştırma mevzuu olarak teklif etmiş, bu araştırma yapılsın diye Yüce Heyetiniz bir Komisyon kurmuş, Komisyon, (10/29) sayılı Komisyon olarak çalışmalarına devam ediyor.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Hükümet o komisyona çalışma olanağı vermiyor.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Arkasından Sayın Cumhuriyet Halk Partisine mensup arkadaşlarımız aynı konuyu yine bir araştırma mevzuu olarak Yüce Heyetinize getirmiş, bu önerge de kabul edilerek ikinci bir Komisyon kurulmuş.

Şimdi her iki Komisyon aynı konuyu incelerken ve bir araştırma mevzuu olarak incelerken, bir genel görüşmenin ötesinde bir incelemeye tabi tutmuş ve bu çalışmalar yürürken, şimdi değerli arkadaşlarımız bir de genel görüşme yapalım.

Arkadaşlarım;

Murakabe görevlerimizi yapmak için Tüzükte soru hakkı tanınmış, genel görüşme hakkı tanınmış, araştırma hakkı tanınmış.

Şimdi, bir konuyu hem soru, hem genel görüşme, hem de araştırma mevzuu yapmak mümkün değil.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Tüzük mani değil ki...

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Ama mesele bir araştırma mevzuu olmuş, iki de komisyon kurulmuşsa, artık bunu Umumi Heyetin huzuruna getirip bir genel görüşme yapmanın, meselenin derinliğine giderek tedbirini almak yolunda hareketini düşünemiyorum. Mesele tamamen bir siyasî durum, bir siyasî hava yaratmaya matuftur değerli arkadaşlarım.

O halde, Tüzüğün verdiği en yüksek yetkiyi kullanmak üzere seçtiğiniz komisyonların bir an evvel görevini yaparak; kimin eli var, kimin bileği var, kim meselelere ışık tutmuş, kim teşvik etmiş, bunları tespit edecek o komisyonların çalışmasıyla gelecek raporlarda vardır. Lütfen, bunlar mevcut iken, yenden meseleyi Tüzüğün bir başka maddesinden alınan yetkiye göre Yüce Heyetin huzuruna getirmek, bu Yüce Heyeti meşgul etmekten başka bir şey değildir. Usul bakımından mümkün değil. Bu bakımdan meseleyi huzuruza getirmekte fayda gördüm.

Nitekim, biraz önce bu kürsüden konuşan Sayın Yıldız, zannetmiyorum ki, değerli arkadaşlarımızın verdiği şu iki sayfalık önerge için bu hazırlığı yaptı. Şurada saatlerce devam eden konuşmasını, daha önce grupları adına verdikleri önerenin hazırlığı olarak taşıyordu ve bugün de huzuruza getirerek okudu.

SADETTİN DEMİRAYAK (Aydın) — Yetenek meselesi bu...

NIYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — O kadar malzeme var ki, beş gün konuşuruz.

BAŞKAN — Sayın Ünsal müdahale etmeyiniz.

Devam edin Sayın Ucuza.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Sayın Başkanım; Ben usul meselesini huzuruza getirdim. Takdir Yüce Heyetin.

Şimdi, değerli arkadaşlarım; anarşiden şikâyetçi; can güvenliğinin kalmadığını, öğrenme özgürlüğünün kalmadığını geldiler burada şikâyet ettiler, hakikaten memnun oldum. Gayet samimî olarak ifade ediyorum ki, bu meseleyi bugün burada kendileri şikâyetçi olarak dile getirmeleri bizi memnun etti. Nedeni :

1968'lerde dünyada başlayan talebe hareketleri Türkiye'ye sıçradığı zaman biz, bu kürsüden, «Meselelerin üzerine ciddi gidelim» dediğimizde : «Efendim, bu basit masum talebe hareketleridir» dendi.

Herkes kanat gerdi; bugün burada şikâyetçi olan arkadaşlarımızın hepsi bu masum talebe hareketlerine kanat gerdi.

NIYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Talebe hareketleri öyle mi?..

FEVZİ ÖZER (Muğla) — O zaman masumdu, bugün bu hale siz getirdiniz.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Öylesine kanat gerildi ki, Türk siyasî tarihine geçti; «İşgal, boykot doğrudur, hukuktur...» dendi ve böylece bu mikrofonlardan genç yavrulara ışık tutuldu. O zaman yalvardık; «Bu memleketin evlâtlarına acıyalım, bu fakir milletin bütçesinden ayırdığımız milyarlaraya acıyalım, gençleri disiplin altında sadece öğrenime sevk edelim, bunları anarşiden çekelim» dediğimiz zaman, bugün şikâyet eden arkadaşlarımız o gün böyle konuşmuyordu.

SELÂHATTİN ÇOLAKOĞLU (Gaziantep) — Her gün birisini öldürüyorsunuz...

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Sevgili arkadaşım, 1968 - 1977; yani dokuz senedir bu meseleyi 90 defa dile getirdik. İstirham ediyoruz lütfen dinleyiniz.

Şimdi, değerli arkadaşlarımızı dinleyenler öylesine bir hisse kapıldılar ki, sanki can güvenliği, öğrenim

özgürlüğü 1975'te ortadan kalkmaya başlamış. Peki 1971'de kurulmuş olan örfi idare mahkemelerinin toplayıp hapisanelere doldurduğu kişiler kimdi? (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Bu kişilerin sorgularını yapan mahkemelerin, sorgular sonucu verdiği mahkeme kararları ile bu kişilerin tutumu meydana çıktı. Biz o zaman size seslendik; «Bunlar masum talebe hareketleri değil, bunlar Cumhuriyetin ve demokrasinin temelini dinamit koyan kişilerdir...» diye.

EKREM KABAY (Burdur) — Şimdi ne diyor-sun? 700 tane adam ölmüş, şimdi ne diyorsun?..

ORAL KARAOSMANOĞLU (Manisa) — Sayın Başkan, sükûnetle dinlemiyorlar.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Şimdi ne diyeceğimizi söyleyeceğiz, ona da geleceğiz sabret.

Şimdi, örfi idare mahkemelerinin mahkûm ettiği binlerce kişi... (C. H. P. sıralarından gürültüler) Örfi idare mahkemesi dediğim zaman, lütfen...

ORHAN ATAULLAH ÇALIŞ (Bolu) — Sayın Başkan, biz söylediğimiz zaman ismen müdahale ediyorsunuz, lütfen onlara da müdahale edin.

BAŞKAN — Müdahale etmeyeceksiniz efendim. Özellikle rica edeyim, kürsüdeki hatibi sükûnetle dinleyeceksiniz.

Sayın Ünsal konuştuğu zaman nasıl karşı taraftan müdahale geldiğinde titizlik gösteriyor idiyerseniz, şimdi de aynı şekilde sizlerin herhangi bir şekilde müdahale etmemeniz gerekli. Buna özen göstermenizi rica ediyorum.

Devam edin Sayın Ucuza.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Örfi idare mahkemelerinin mahkûm ettiği kişileri affetmeye teşebbüs ettiğiniz zaman 1974'te, bu kürsüden yine yalvardık; «Bunlar yaptıkları hareketi bile bile yapıyor, Cumhuriyeti yıkıyor, Atatürk'ün kurduğu Devleti yıkıyor. Bunlar pişmanlık duymadı ki, siz affı kullanıyorsunuz» dediğimiz zaman, «Hayır» dediniz, affettiniz. Nereye gitti bu anarşistler?.. Devletin çarkında vazife aldılar, belediyelerde görev aldılar, bugün yüksek maaşla bunlar belediyelerin himayesine sığındı. Hadiseleri yaratanlar bunlar. Kabul etmezsiniz tabii...

SÜREYYA ÖNER (Siirt) — Aferin...

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Yaşa, öğrendik...

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Evet, durup dururken bu memleket bu hale getirilmedi. Bir hareket başladı, mukabili çıktı. Ne ekiliyorsa o biçiliyor sevgili arkadaşlarım.

Benim sizden istirhamım; meselenin üstüne aziz milletin temsilcileri olarak tarafsız gideceğiz sevgili arkadaşlarım...

SÜREYYA ÖNER (Siirt) — Senin gibi aynı...

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonunda, hiç unutmam; 1971 Muhtırasından sonra Orta Doğu Üniversitesine rektör olarak getirilen Sayın Emekli General Şefik Erensi, Komisyonun huzurunda aynen şunu söyledi sevgili arkadaşlarım; Orta Doğu Teknik Üniversitesinin hesapları incelenirken : «Ben bu üniversitenin başına geleli 13 gün oldu. Üniversiteyi size şöyle tarif edeceğim Komisyonun sayın üyeleri :

Orta Doğu Teknik Üniversitesi 200 metrelik bir uçurumdan dereye yuvarlanmış bir kamyonudur...»

Şimdi değerli arkadaşlarım geldi Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki şikâyet... O gün bir emekli general, Orta Doğu Teknik Üniversitesini, uçurumdan yuvarlanarak parça parça olmuş bir kamyonu benzetti. Onun için size sesleniyorum aziz arkadaşlarım.

SADETTİN DEMİRAYAK (Aydın) — Hep beraber kurtaralım.

ABDULLAH EMRE İLERİ (Niğde) — O zaman Hükümet kimdi?..

FEVZİ ÖZER (Muğla) — Önlemek sizin vazifeniz.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin efendim.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Hadise 1975'te başlamış değildir. Hadise 1968'de başlamış, 1971'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi uçuruma yuvarlanmış bir kamyon halinde bulunmuş.

FEVZİ ÖZER (Muğla) — Hükümet olarak önleyediniz.

BAŞKAN — İzin verin efendim. Gayet tabii üye sözlerini söyleyecek, tahammül edeceğiz.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Arkadaşım geliyor, bir sürü evrak, yanında da bir sinema makinesi filim şeridi; «Ümraniye'de kadınlara böyle yapılmış...»

Sevgili arkadaşlarım, Ümraniye'de olan hadiseyi hepimiz gibi ben de hadiseleri ertesi günü gazetelerden okudum; ama görüyorum ki, arkadaşım bir senaryoyu hazırlamış, gitmiş mahallinde de senaryoyu uygulamış gelmiş huzuruza.

SADETTİN DEMİRAYAK (Aydın) — Gitmeden böyle konuşma...

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Hükümet burada görev yapmış sevgili arkadaşlarım. Gecekondu yapılmış kanunsuz.

FEVZİ ÖZER (Muğla) — Mantğa bak...

BAŞKAN — Sayın Özer lütfen efendim.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — İstanbul Belediyesi buranın kanunsuz yapıldığını tespit etmiş, karara bağlamış. İstanbul Belediyesinin aldığı bu karar Danıştaydan geçmiş, Danıştay da yıkıma karar vermiş, İstanbul Valisi de Hükümeti temsilen kararı yerine getirmiş. Bundan şikâyet etmeye ne hakkımız var.

Çok üzülüyorum; sayın arkadaşım buraya geldi, Ümraniye hadisesini yine senaryosu biçiminde ifade ederek, İzmir'e çıkan Yunan askerinden daha kötü duruma soktu benim polisimi.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Daha kötü, daha kötü...

BAŞKAN — Sayın Ünsal, rica ediyorum efendim.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Senaryo hazırlanır, şahit hazırlanır, iftira hazırlanır...

Sevgili arkadaşım, benim milletimin çocuğu Yunan askeri kadar ahlâksız olamaz.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Demagoji yapma...

E. SAKIP AKSAÇ (Kırşehir) — Demagoji yapıyorsunuz...

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Demagoji... Siz bir hafta evvel gelip burada, «İstanbul'da polisin başına bu iş geldi» diye şikâyet edersiniz, bir hafta sonra gelirsiniz polisi Yunan askerine benzetirsiniz.

E. AKIP AKSAÇ (Kırşehir) — Demagoji yapıyorsunuz.

SÜREYYA ÖNER (Siirt) — Demagoji yapıyorsunuz.

BAŞKAN — Efendim, müdahale etmeyin Sayın Öner. Sakin sakin dinlemeye mecbursunuz.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Utanma denen bir şey yok ki...

BAŞKAN — Sayın Ünsal, ama siz konuşurken müdahale edilince hiddete kapılıyorsunuz olur mu?.. Müdahale etmeyin efendim. (C. H. P. sıralarından gürültüler)

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Sevgili arkadaşlarım;

Hiç zannetmeyin ki, biz kanunsuzluğun ve gayrimişrunun yanındayız. Biz Adalet Partisi olarak bu memlekette hep kanunlara sığınarak geldik bugüne kadar.

E. AKIP AKSAÇ (Kırşehir) — Bunu sen ortaklarına söyle...

BAŞKAN — Sayın Ucuza, biraz sakın konuşmanız iyi olur.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Karşı devrimci öğrenciler eziliyormuş... Devrimci öğrenciler... Devrimci öğrencilerin mazileri örfi idare mahkemelerinden geçti.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Seninki de geçti.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Sevgili arkadaşlarım, ben sizi fazla meşgul etmeyeceğim. Zaten oyunuz, genel görüşme açılmasına müsait. Ashında Grupum da bunun açılmasını arzu ediyor. Çünkü o kirli ellerin bileğini yakalamak hepimizin görevi milletimiz adına.

Yalnız şunu söylemek istiyorum : Memleketi bu duruma getirmek için gayret sarfeden kişilerin, düşünce sahipleri maalesef geliyor buradan, «Bu kürsülerden ışık tutukuyor oraya» diye; yine birtakım ışık tutmanın çabası içinde.

Sayın Yıldız, biz burada senelerden beri beraberiz. Sizin bu mikrofonlardan ve komisyonlardaki mikrofonlardan nice ışık tuttuğunuzun şahidi biziz, daha yaşıyoruz.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — O tutanakları yine konuşturacağız.

BAŞKAN — Efendim, lütfen karşılıklı konuşmayın.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Üniversitelerde öğrenim özgürlüğünü bu hale getirmede gayret ve çabası olanlar, bir ilahî adalettir sevgili arkadaşlarım, bugün gelip bundan şikâyet ederler. İnşallah bütün neticesiyle çirkin bilekleri yakalama imkânımız buluruz.

Grupum adına saygılar sunarım size. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri, Sayın Ucuza Başkanlığın uygulamasında İttüyük hatası olduğunu nazik bir şekilde ifade ettiler. Kendilerine, uyarılarından dolayı teşekkür ederim. Ancak, görüşlerini paylaşamayacağım.

İttüyüğün 44 nci maddesi, «Komisyonlardan gelen işlerin gündemde üç, dört, beşinci kısımlarda olanların Genel Kurul kararı ile değiştirilebileceğini» ifade eder.

İttüyüğümüzün 127 nci maddesi, genel görüşme ile ilgili özgü bir sistem getirir. Genel görüşme ile ilgili önerge verildikten sonra derhal gündeme alınır ve ertesi günkü birleşimde o gün görüşülür. Görüşme için kesin bir kural gündemin neresinde yer alır?.. Gündemin sunuş kısımlarında yer alır. Sunuşlar sırasında, o gün görüşülmesi İttüyükle kesin olan husus hakkında sizin oylarımızla bir tespit yaptım ve böylelikle İttüyüğe saygılı, Genel Kurul kararına uy-

gun bir işlemdir. İçtüzük hatası olsa idi kabul eder ve kendisine iştirak ederdim; ama kendisiyle beraber olamadığım için her halde beni başışlarlar.

Gündeme devam ediyoruz, sunuşlar kısmında...

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Sayın Başkan, izin verirseniz usul hakkında konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Lüzum yok Sayın Ünalı hemen seçimlere geçiyoruz.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Sayın Başkan oylayacaksınız, oylamadınız Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bir dakika, bir dakika. Gündeme devamdan önce genel görüşme açılıp açılmaması husunu oylarınıza arz edeceğim. Zilleri üç defa çalayım.

Genel görüşme açılmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Birkaç çekinsere karşı, büyük bir çoğunlukla genel görüşme açılması kabul edilmiştir.

Sayın üyelere ayrılmamalarını rica edeceğim; Başkanlık Divanı seçimleri vardır. Özellikle hiç bir üyenin ayrılmamasını rica edeceğim.

İçtüzükteki tabir gereğince kararınız derhal bugün Hükümete bildirilecektir ve üç birleşim içinde hangisini tercih edeceğini Hükümetin bildirmesi üzerine gündeme o birleşimde, bildirilmediği takdirde üçüncü birleşime ahnacaktır.

2. — Erzurum Üyesi Sakıp Hatunoğlu'nun, İdare Amirliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/313)

BAŞKAN — Sunuşlar kısmında komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim vardır. Bu seçimlere gitmeden önce bir üyenin Başkanlık Divanından çekilmesi ile ilgili bir önerge vardır. Bundan sonraki işlemle ilgili olduğu için okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 4 nci maddesi uyarınca 1 Kasım 1976 tarihinde bir yıllık müddet için İdareci Üyelige seçilmiş ve 12 . 7 . 1977 tarihinde bu görevden istifa etmişim. Mensup olduğum Adalet Partisi aynı göreve ve aynı tarihte beni tekrar aday göstererek yeniden seçildim.

Cumhuriyet Senatosunun 17 yıllık tatbikatında Başkanlık Divanında (Başkan hariç) boşalan her yere seçilenler kendilerinden önce o yere seçilmiş olanların o yılın 1 Kasım'ına kadar olan müddetlerini doldurmuş olduğundan benim de İdareci Üyeligi görevim 1 Kasım 1977 tarihinde sona ermiştir.

Yüksek Heyetiniz görevime yeniden seçilmeme mahal olmadığına ve görevimin Haziran 1978 tarihine kadar devam ettiğine karar vermiş bulunmaktadır. Bu karar ne grupumun görüşüne, ne kendi görüşüme, ne 17 yıllık tatbikata ve ne de İçtüzüğümüzün hüküm-

lerine uymadığından, bu görevden istifa ettiğimi saygılarımla arz ederim.

Erzurum

Sakıp Hatunoğlu

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

3. — Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim.

4. — Başkanlık Divanında açık bulunan üyeliklere seçim.

BAŞKAN — Başkanlık Divanında, iki Başkanvekilliği, bir İdare Amirliği ve üç Divan Kâtipliği açık bulunmaktadır.

Orana göre, iki Başkanvekilliği, bir İdare Amirliği ve iki Divan Üyeligi Adalet Partisinin hakkı bulunmaktadır. Bir Divan Üyeligi ise grup kuramayan üyelere ait bulunmaktadır.

Adalet Partisinin kendisine düşen üyelere ilgili olarak önergesi vardır, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Grupumuz Genel Kurulunun bugün yapmış olduğu toplantı sonunda :

Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı adayları aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir.

Saygılarımla arz ederim.

Cumhuriyet Senatosu

Adalet Partisi Grup Başkanı

Eskişehir

Ömer Ucuza

Başkanvekilleri : Mehmet Ünalı (Adana), Osman Salıhoğlu (Sakarya)

İdare Amirliği : Sakıp Hatunoğlu (Erzurum)

Kâtip Üyelikler : Mehmet Erdem (Bilecik), Mehmet Kılıç (Gaziantep)

BAŞKAN — Sayın üyeler, grup kuramayan üyeleri temsilen de Millî Selâmet Partisi Bingöl Üyesi Sayın Mehmet Bilgin aday gösterilmiştir.

Adayları tekrar okuyorum : Başkanvekillikleri için Sayın Mehmet Ünalı ve Sayın Osman Salıhoğlu. İdare Amirliği için Sayın Sakıp Hatunoğlu. Divan Üyelikleri için Sayın Mehmet Erdem, Sayın Mehmet Kılıç ve Sayın Mehmet Bilgin aday gösterilmişlerdir.

Üç kupa, Başkanvekillikleri, İdare Amirliği ve Divan Üyelikleri için, bir kupa da komisyonlarda açık bulunan üyelikler için konulacaktır.

Komisyonlarda açık bulunan üyelikler, isimler, oranlar daha önce ifade edilmiş ve basılı kâğıtlar dağıtılmış bulunmaktadır.

Adı okunan üyeler dört tür oy kullanacaklardır.

SUPHİ GÜRSOYTRAK (Tabii Üye) — Sayın Başkan, açık olarak çoğunluğumuzun olmadığı görüyor. (A. P. sıralarından «Çoğunluk yok efendim.» sesleri).

BAŞKAN — Gelebilirler. Zaten oylama da bir yoklama mahiyetindedir. Yoklama için isimler okununcuya kadar oylama yapmış oluruz. Bu arada da dışarıda bulunan sayın üyeler gelebilir.

Başkanlık Divanı, İdare Amirliği, Divan Üyelikleri ve komisyonlarda boş bulunan üyelikler için dört tasnif heyeti seçilecektir.

Bu tasnif heyetlerine seçilecek üyeleri tespit etmek üzere ad çekiyorum :

Başkanvekillikleri seçimi için tasnif heyetini seçiyorum :

Sayın Ergün Ertem?.. Yok.

Sayın Ömer Ucuzal?.. Burada.

Sayın Ruhi Tunakan?.. Yok.

Sayın Şaban Demirdağ?.. Yok.

Sayın üyeler lütfen salonu terketmesinler.

Sayın Mehmet Ali Pestilci?.. Yok.

Sayın Sıtkı Yırcalı?.. Yok.

Sayın Hasan Oral?.. Yok.

Sayın Vehbi Ersü?.. Yok.

Sayın Zeren?.. Yok.

Sayın Mukbil Abay?.. Yok.

İdare Amirliği seçimi için tasnif heyetini seçiyorum :

Sayın Suphi Gürsoytrak?.. Burada.

Sayın Ömer Naci Bozkurt?.. Burada.

Sayın Fikret Gündoğan?.. Yok.

Sayın Besim Üstünel?.. Burada.

Sayın Gürsoytrak, Sayın Üstünel, Sayın Bozkurt tasnif heyetine seçilmişlerdir.

Divan Üyelikleri seçimi için tasnif heyetini seçiyorum :

Sayın Abdullah Emre İleri?.. Yok.

Sayın Fevzi Özer?.. Burada.

Sayın Muzaffer Şamiloğlu?.. Yok.

Sayın Oral Karaosmanoğlu?.. Burada.

Sayın İbrahim Kirazoğlu?.. Yok.

Sayın Sakıp Hatunoğlu?.. Yok.

Sayın Suphi Karaman?.. Yok.

Sayın Selâhattin Çolakoğlu?.. Yok.

Sayın Şerafettin Paket?.. Burada.

Sayın Özer, Sayın Karaosmanoğlu, Sayın Paket tasnif heyetine seçilmişlerdir.

Oylamaya hangi üyeden başlayacağımızın tespiti için ad çekiyorum : Oylamaya Bursa Üyesi Barlas Küntay'dan başlanacaktır.

(Bursa Üyesi Barlas Küntay'dan başlanarak oylar toplandı).

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye?.. Yok. Oylama işlemi bitmiştir.

Sayın üyeler; tasnif yapılırken oylama ile ilgili olmayan bilginize sunulması gerekli hususları okuyup, bilginize sunacağım.

5. — *Su ürünleri ile meşgul olan kooperatifler ve su ürünleri üretimi bölgelerinde kiracı durumunda bulunanlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun çalışma süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1149, 10/37)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 13.5.1976 tarihli 67 nci Birleşiminde kurulması kabul edilen Su ürünleri ile meşgul olan kooperatifler ve su ürünleri üretimi bölgelerinde kiracı durumunda bulunanlar hakkındaki Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 6 Kasım 1977 tarihinde sona erdiğinden 6 . 11 . 1977 tarihinden başlamak üzere iki ay müddetle çalışma izninin verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Selâhattin Özgür

Araştırma Komisyonu

Sözcüsü

BAŞKAN — Özür dilerim. Bu, oylama ile ilgili önerge oldu.

6. — *Görev ile yurt dışına gidecek olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Cengiz Gökçek'e Devlet Bakanı Sadi Somuncuoğlu'nun vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1144)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Görev ile yurt dışına gidecek olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Cengiz Gökçek'in dönüşüne kadar; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına, Devlet Bakanı Sadi Somuncuoğlu'nun vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk

Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

7. — *Görev ile yurt dışına giden Ticaret Bakanı Ağâh Oktay Güner'e, Gümrük ve Tekel Bakanı Gün Sazak'ın vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1143)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Görev ile yurt dışına giden Ticaret Bakanı Dr. Ağâh Oktay Güner'in dönüşüne kadar; Ticaret Bakanlığına, Gümrük ve Tekel Bakanı Gün Sazak'ın vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

8. — *Vekâleten yürütülmekte bulunan Millî Savunma Bakanlığına Sosyal Güvenlik Bakanı Turhan Kapanlı'nın Anayasanın 102 nci maddesi gereğince atanmasının uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1145)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 14 Ekim 1977 gün ve 4-939 sayılı yazımız.

Vekâleten yürütülmekte bulunan Millî Savunma Bakanlığına, Sosyal Güvenlik Bakanı Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Turhan Kapanlı'nın atanmasının; Başbakanın teklifi üzerine, Anayasanın 102 nci maddesi gereğince, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

9. — *Vekâleten yürütülmekte bulunan Gençlik ve Spor Bakanlığına Devlet Bakanı Ali Şevki Ereğ'in Anayasanın 102 nci maddesi gereğince atanmasının uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1146)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 14 Ekim 1977 gün ve 4-940 sayılı yazımız.

Vekâleten yürütülmekte bulunan Gençlik ve Spor Bakanlığına, Devlet Bakanı Tokat Milletvekili Ali Şevki Ereğ'in atanmasının; Başbakanın teklifi üzerine, Anayasanın 102 nci maddesi gereğince, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

10. — *Sosyal Güvenlik Bakanı Turhan Kapanlı'nın Millî Savunma Bakanlığına atanması ile boşalan Sosyal Güvenlik Bakanlığına, Bayındırlık Bakanı Selâhattin Kılıç'ın vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1148)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Sosyal Güvenlik Bakanı Turhan Kapanlı'nın Millî Savunma Bakanlığına atanması ile boşalan Sosyal Güvenlik Bakanlığına, Bayındırlık Bakanı Selâhattin Ki-

liç'in vekillik etmesinin; Başbakanın teklifi üzerine, Anayasanın 106 ncı maddesi gereğince, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

11. — *Devlet Bakanı Ali Şevki Ereğ'in, Gençlik ve Spor Bakanlığına atanması ile boşalan Devlet Bakanlığına Gençlik ve Spor Bakanı, Ali Şevki Ereğ'in vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1147)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Devlet Bakanı Ali Şevki Ereğ'in Gençlik ve Spor Bakanlığına atanması ile boşalan Devlet Bakanlığına, Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ'in vekillik etmesinin; Başbakanın teklifi üzerine, Anayasanın 106 ncı maddesi gereğince, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

12. — *CHP. Grup Başkanlığının Gruplarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1151)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

CHP. Cumhuriyet Senatosu Grubu Başkanvekilleri ile Yönetim Kurulu Üyeliklerine seçilenlerin adları ve seçim bölgeleri aşağıya çıkarılmıştır.

Bilgilerinize saygı ile arz olunur.

Erdoğan Bakkalbaşı
CHP. Cumhuriyet Senatosu
Grubu Başkanvekili

GRUP BAŞKANVEKİLLERİ :

1. Erdoğan Bakkalbaşı (Konya Senatörü)
2. Hasan Fehmi Güneş (Sakarya Senatörü)

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ :

1. Temel Kitapçı (Sivas Senatörü)
2. Muzaffer Şamiloğlu (Kars Senatörü)
3. Hikmet Savaş (Eskişehir Senatörü)
4. Talât Doğan (Rize Senatörü)
5. M. Fahri Dayı (Manisa Senatörü)
6. Akıp Aksaç (Kırşehir Senatörü)
7. Selâhattin Çolakoglu (Gaziantep Senatörü)
8. Hasan İldan (Elâzığ Senatörü)
9. Abdulgani Demirkol (Urfa Senatörü)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

13. — *AP. Grup Başkanlığının Gruplarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1158)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Grupumuz Genel Kurulunun bugün yaptığı toplantıda :

Grup Başkanı, Başkanvekilleri ile Yönetim Kurulu seçimleri yapılmış ve seçilenlerin isimleri aşağıda gösterilmiştir.

Saygılarımla arz ederim.

Cumhuriyet Senatosu
Adalet Partisi
Grup Başkanı
Ömer Ucuza

BAŞKAN : Ömer Ucuza (Eskişehir)

BAŞKANVEKİLİ : Cahit Dalokay (Elâzığ)

BAŞKANVEKİLİ : Orhan Çalış (Bolu)

Üye : Hikmet Aslanoğlu (Balıkesir)

» : Barlas Küntay (Bursa)

» : Ahmet Karayiğit (Afyon)

» : Macit Zeren (Amasya)

» : Ergun Özkan (Niğde)

» : Münir Daldal (İzmir)

» : Metin Taş (Aydın)

» : Ömer Naci Bozkurt (Gümüşhane)

» : Raif Eriş (Balıkesir)

» : İsmail Kutluk (Çanakkale)

» : Kâzım Karaağaçoğlu (Afyon)

» : Ahmet Cemil Kara (Trabzon)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

14. — *Millî Birlik Grubu Başkanlığının Gruplarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1138)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

27 . 10 . 1977 günü yapılan Grup toplantısında, Millî Birlik Grubu Yönetim Kuruluna aşağıda isimleri yazılı üyeler seçilmiş bulunmaktadır.

Gereği bilgilerinize arz olunur.

Saygılarımla.

M. B. G. Başkanı
Tabii Üye
Fahri Özdilek

C. Senatosu

Tabii Üyesi : Fahri Özdilek (Grup Başkanı)

» : Mucip Ataklı (Başkan Yardımcısı)

» : Refet Aksoyoğlu (Üye)

» : Suphi Karaman (Üye)

» : Selâhattin Özgür (Üye)

» : Kâmil Karavelioğlu (Üye)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

15. — *Cumhurbaşkanınca Seçilen Üyeler grubu Başkanlığının Gruplarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1150)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Grupumuz 1 Kasım 1977 salı günü saat 14.00'te toplanarak, Grup Yönetim Kurulu için seçim yapmış ve alınan sonuç aşağıda gösterilmiştir.

Arz ederim.

Grup Başkanı
Zeyyad Baykara
Cumhurbaşkanınca S. Ü.

GRUP YÖNETİM KURULU

Başkan : Zeyyad Baykara

Başkanvekili : Şerif Tüten

Üye : Safa Reisoğlu

Üye : Kemal Cantürk

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

16. — *Lice'de depremden sonra yapılan konular hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonunda açık bulunan Kâtip Üyelğe Ahmet Karayiğit'in seçilmiş olduğuna dair tezkeresi. (3/1141, 10/42)*

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Lice'de depremden sonra yapılan konular hakkında kurulmuş bulunan Araştırma Komisyonumuzda açık bulunan Kâtip Üyelğine Afyonkarahisar Senatörü Sayın Ahmet Karayiğit seçilmiştir. Arz ederim.

Saygılarımla.

Komisyon Başkanı
Bingöl
Mehmet Bilgin

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

17. — *Geri kalmış bölgelerin sorunlarını ayrıntıları ile belirlemek üzere kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonlarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1159, 10/36)*

Yüksek Başkanlığa

Geri Kalmış bölgelerin sorunlarını ayrıntılarıyla belirlemek üzere kurulan Araştırma Komisyonu 1 Kasım 1977 tarihli Birleşiminde açık bulunan;

Komisyon Başkanlığına Mehmet Bilgin'i (Bingöl) ve Başkanvekilliğine de M. Şükran Özkaya (Tabii Üye)'yi seçmiştir.

Bilgilerinize saygı ile sunulur.

Araştırma Komisyonu Başkanı
Bingöl
Mehmet Bilgin

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

18. — *Hapishane ve Tevkifhanelerin durumu hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonlarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1142, 10/39)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Hapishane ve Tevkifhanelerin Durumu Hakkındaki Araştırma Komisyonumuz, 27 . 10 . 1977 Perşembe günü saat 16.30'da (6) sayın üyenin iştirakıyla toplanarak Başkanlık Divanını aşağıdaki şekilde seçmiştir.

Arz ederim.

Komisyon Başkanı
Mehmet Feyyat
İstanbul

Başkan : Mehmet Feyyat
Sözcü : H. Fehmi Güneş
Kâtip : Fevzi Özer
BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

19. — *Traktör satışları konusunda kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonlarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1140, 10/54)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 18 . 1 . 1977 tarihli 23 ncü Birleşiminde kurulması kabul edilen «Traktör Satışları» konusunda kurulan Araştırma Komisyonumuz 27 . 10 . 1977 tarihli Birleşiminde yaptığı toplantıda isimleri aşağıda yazılı sayın üyeleri Başkanlık Divanına seçmiştir.

Saygıyla arz ederim.

Araştırma Komisyonu Başkanı
Adana
Kemâl Sarıbrahimoğlu

Başkan : Kemâl Sarıbrahimoğlu (Adana)
Sözcü : Suphi Gürsoytrak (Tabii Üye)
Kâtip : Süleyman Ergin (Yozgat)
BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

20. — *Yabancı devletler ve Milletlerarası kurullarla yapılan anlaşmalara dair kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonlarının görev bölümüne dair tezkeresi. (3/1139, 10/43)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Yabancı Devletler ve Milletlerarası Kurullarla Yapılan Anlaşmalara dair araştırma yapan komisyonumuz, 27 . 10 . 1977 Perşembe günü saat 14,00'te (8) sayın üyenin iştirakıyla toplanarak Başkanlık Divanını aşağıdaki şekilde seçmiştir.

Arz ederim.

Komisyon Başkanı
Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Muhsin Batur

Başkan : Muhsin Batur
Sözcü : Haydar Tunçkanat
Kâtip : Orhan Vural
BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

Yapılan seçimlerle ilgili tutanaklar gelmiştir. Bir tanesini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Başkanlık Divanında açık bulunan iki başkanvekilii için yapılan seçim sonucunda oylamaya (64) üyenin katıldığı tespit edilmiş olduğundan oy ayrımı cihetine gidilmemiştir.

Bilgilerinize arz olunur.

TASNİF HEYETİ

Üye **Üye**
Muğla **Antalya**
Fevzi Özer **Şerafeddin Paker**

Üye
Gümüşhane
Ö. Naci Bozkurt

BAŞKAN — Diğer tutanaklar da aynı nitelikte olduğu için, Genel Kurulda şu anda çoğunluğun bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bu nedenle, 8 Kasım 1977 Salı günü saat 15,00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 17,55

IV. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, Elâzığ, İzzet Paşa Camiine gönderilen halılara dair soru önergesi ve Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre'nin yazılı cevabı. (7/675)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı saygılarımla arz ve rica ederim.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum Senatörü

Elâzığ İzzet Paşa Camiine gönderilen hahlar :

Soru : 1. Kimin tarafından gönderilmiştir?

Soru : 2. Resmî makamların bu işle ilgisi varmı?

Soru : 3. Halıların tutar bedeli kaç Türk lirasıdır?

Soru : 4. Resmî makamlarca hahı gönderilmişse bunun yasal dayanağı ve Bütçedeki ödenek veya sarf yeri nedir?

T. C.

Devlet Bakanlığı 2 . 11 . 1977
Sayı : 5.01/3759

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : Başbakanlıktan muhavvel 5 . 1 . 1977 gün ve 11064-5299-7/675 sayılı yazınız.

Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun soru önergesine dair ilgi yazıya, Vakıflar Genel Müdürlüğünce verilen cevap sureti ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Süleyman Arif Emre
Devlet Bakanı

T. C.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 2 . 3 . 1977
Merkez Fon Saymanlığı
Sayı : 001342

Devlet Bakanlığına

İlgi : 27 . 1 . 1977 gün ve 5.10/337 sayılı yazınız.

Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun 3 . 1 . 1977 tarihli önergesi ile sormuş olduğu Elâzığ İzzet Paşa Camiine idaremizce hahı yardımı yapılmamıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Vakıflar Genel Müdürü
Kâzım Bilge
Genel Müdür Yardımcısı

2. — Cumhuriyet Senatosu Sakarya Üyesi Hasan Fehmi Güneş'in, Yüksek İslâm Enstitülerine dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı Nahit Menteşe'nin yazılı cevabı. (7/785)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Millî Eğitim Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı rica ederim.

Saygılarımla.

6 . 10 . 1977

Sakarya Senatörü
Hasan Fehmi Güneş

1. Yüksek İslâm Enstitülerinin Akademi haline getirilmesi C. H. P. tarafından benimsenmiş ve Ecevit Hükümeti programına da alınmıştır. Bu amaçın gerçekleşmesi için partinin parlamento içinde gerekli yasal çalışmalarını ivedi sürdürüleceğine kuşku yoktur.

Bir süre önce sizinde bu doğrultudaki açıklamanızı basında izledim. Yüksek İslâm Enstitülerinin Akademi haline gelmesi ileriye dönük (bir ölçüde uzun vadeli) bir çalışmadır. Bundan önce ve bunun kadar önemli ve güncel olan sorunu anılan Enstitülerdeki öğrencilerin öğrenimlerini sürdürmelerini ve yasal öğrencilik haklarını kullanabilmelerini sağlamaktır. Bunu sağlamak sizin Bakanlığınızın öz görevlerindedir. Oysa ki, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Devlet anlayışı ile açıklanamaz bir tutumla öğretim kapalı tutulmaktadır. Bu çelişkinin giderilmesi için ne düşünülmektedir?

2. Yüksek İslâm Enstitülerinde 29 Mart 1977'de başlayan ve uzun süre devam eden öğrenci boykotu sırasında öğrencilerin ileri sürdükleri «Ders Geçme Hakkı» zamanın bakanı sayın Ali Naili Erdem tarafından kabul edildiği, bu konuda sözlü vaadde bulunduğu ve ilgili yönetmeliğin değiştirilmesi çalışmalarının yapılması için de ilgili yerlere yazılı emir verildiği halde bu söz bugüne kadar yerine getirilmemiş, yönetmelik değişikliği Talim Terbiye Dairesinden çıkarılmamıştır. Akademiye geçiş içinde gerekli olan bu sorunun yeni huzursuzluklar yaratmadan çözümlenmesi için ne gibi çalışmalar yapılmıştır?

3. Tüm İslâm Enstitülerinde geçtiğimiz ders yılında:

A) Görülmemiş bir öğrenci kıyımı yapılmış, öğrencilerin ciddi sayılmayacak nedenlerle çok ağır cezalara çarptırılmıştır.

B) Bütün Yüksek İslâm Enstitülerinde ve özellikle İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde başarı oranının bugüne kadar görülmemiş düzeyde düşük olduğu (İstanbul Y. İ. Enstitüsünde Haziran döneminde % 7,6 civarında) görülmektedir.

Bu haksızlıkları giderici ve başarısızlıkları önleyici nitelikte ne gibi önlemler alınmıştır?

T. C.

Millî Eğitim Bakanlığı

2 . 11 . 1977

Bakanlık Müşavirliği

Sayı : 421

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 11 . 10 . 1977 tarih ve 13140-5930-7/785 sayılı yazısızdır.

Cumhuriyet Senatosu Sakarya Üyesi Hasan Fehmi Güneş'in Yüksek İslâm Enstitülerine dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla sunarım.

Nahit Mentеше

Millî Eğitim Bakan

Cumhuriyet Senatosu Sakarya Üyesi Hasan Fehmi Güneş'in, Yüksek İslâm Enstitülerine dair yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

1. Yüksek İslâm Enstitülerinin Akademi olmaları konusunda Bakanlığımızca «İslâmî İlimler Akademileri Kanun Tasarısı» hazırlanmıştır.

Bu tasarı üzerinde, halen Talim ve Terbiye Kurulunda çalışmalar yapılmaktadır.

2. Yüksek İslâm Enstitüsü Yönetmeliği ile ilgili hazırlanan değişiklik taslağı da, yine, Talim ve Terbiye Kurulunda incelenmektedir.

3. a) Yüksek İslâm Enstitülerinde, önergede belirtildiği gibi, öğrenci kıyımı söz konusu olmayıp, sadece 5 öğrenciye boykot sırasında işledikleri çeşitli suçlardan dolayı Disiplin Kurulunca suçlarına uygun cezalar verilmiştir.

b) İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü, öğrencilerin her türlü şiddete baş vurarak 6 . 9 . 1977 günü boykota başlamaları, üç öğrencinin Enstitü Müdürünü feci şekilde dövmeleri, imtihanlara girmek isteyen öğrencilerin boykotçu öğrenciler tarafından tehdit edilmeleri ve dövülmeleri, idareci ve öğretmenlerin yollarının kesilmesi, telefonla tehdit edilmeleri gibi sebeplerden süresiz olarak kapatılmıştır. Bugüne kadar sükûnetin avdet etmemesi, öğrencilerin zaman zaman yine yukarıda belirtilen hareketlere tevessül etmeleri sebebiyle adı geçen Enstitü öğretime açılmamaktadır.

Nahit Mentеше

Millî Eğitim Bakan

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

2 NCI BİRLEŞİM

3 . 11 . 1977 Perşembe

Saat : 15.00

I

A — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim.
2. — Başkanlık Divanında açık bulunan üyeliklere seçim.

B — İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN

İŞLER

IV

A — HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN

İŞLER

B — TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK

İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatıyla ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/24)
2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, İstanbul'da Aksaray ve Sultanhamam'da vuku bulan yangınlar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/27)
3. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niya-zi Ünsal'ın, Keban Barajı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/50)
4. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, son altı ay içinde temeli atılan tesislere dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/53)
5. — Cumhuriyet Senatosu Bahkesir Üyesi Nejat Sarıçalı'nın ithal edilen bitkisel yağ ve margarin konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/63)
6. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Adana iline bağlı bazı ilçe köylerindeki

Y.S.E. ve bayındırlık hizmetlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/66)

7. — Başbakanlığa bağlı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı tarafından hazırlanmış olan yönetmelik hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/16) (S. Sayısı : 688) (Dağıtım tarihi : 28.3.1977)

8. — Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında akdolan Kredi Andlaşması konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/23) (S. Sayısı : 702) (Dağıtım tarihi : 14.4.1977)

9. — 1975 yılı kömür üretimi, dağıtım, müraaat ve dağıtım tarihleri hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/30) (S. Sayısı : 704) (Dağıtım tarihi : 18.4.1977)

10. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim Cumhuriyet Alanında meydana gelen olaylara dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/67)

11. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Ocak 1974 tarihinden sonraki teşvik belgesi imalat izni ve fiyat tespiti işlemlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/68)

12. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niya-zi Ünsal'ın, T. C. Ziraat Bankasının açtığı krediler ve bunlara bağlı harcamalar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/69)

13. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, traktör imali, ithali ve bu hususa ilişkin kurulmuş şirket ve holdingler hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/70)

14. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Tarım ürünlerinin taban fiyatlarının tespit ve ilanı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/71)

15. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, sıtma ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/72)

(Devamı arkada)

16. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'ın, işkence olayları hakkında Senato Araş-tırması isteyen önergesi. (10/73)

17. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Do-ğan'ın, çay üretimi ile ilgili Senato Araştırması iste-yen önergesi. (10/74)

18. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Do-ğan'ın, sağıkta can güvenliği konusunda Senato Araş-tırması isteyen önergesi. (10/75)

19. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, TKİ. Şark Linyitleri Aşkale İşlet-mesine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/76)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK

İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK

İŞLER

